

JE DURFT NIET

T.L.



DOOR JILLES LIMBURG

UITGAVE VAN G.F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

JE DURFT NIET

Je durft niet

DOOR JILLES LIMBURG

Tekeningen van Titus Leeser

★

Tweede druk

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

HOOFDSTUK I

Dag oom, gaat u met ons mee vanmiddag schaatsenrijden?”
Een koude golf in de warme kamer brengend, stuiven een tienjarige jongen en een twaalfjarig meisje naar binnen.

Hun rode neuzen en trappelende voeten verraden de felle noordenwind, maar dat voelen ze niet, zo vol zijn ze van het heerlijke, dat komen gaat.

„Dag Co, dag Daan,” antwoordt oom Willem, die bij de kachel met zijn schaatsriemen bezig is en juist een hakkeband vernieuwt. „Zeggen jullie oma niet gedag?”

En een twee drie krijgt oma van elk een zoen.

„Nee maar, oom, gaat u?”

„Ja, als het sterk genoeg is.”

„O, ja. Zúkke dikke klinkers (hij wijst met zijn handen) liggen d'r op en geen barstje d'rin!”

„Heb je er al grote mensen op zien lopen?”

„Nee, wel jóngens, maar ik kwam de schilder tegen, met schaatsen bij zich en nog meer lui, allemaal naar de Watering.”

„Dan is 't goed.”

„Dan gaan we gauw naar huis schaatsen halen.”

„Oma, mag Daan hier blijven eten, ik kan alléén veel harder lopen.”

Oma vindt alles goed en wèg holt Coba, alle deuren achter zich open latend.

„Daan, doe gauw de deuren dicht en hang je jas op,” zegt oma. Ze vindt het niet vervelend, dat er sneeuw is ingelopen; ze houdt van die kinderen en is blij als ze haar nodig hebben en dikwijls bij haar komen.

„Zo Daan, hoe gaat 't er mee?”

„Daar heb je oom Willem weer, hoor, altijd hoe gaat het er mee.”

„Ja, dat mag ik toch wel vragen, dat is toch zo mal niet? Vraagt niemand anders dat aan je?”

„Nee, natuurlijk niet, wie vraagt er nou zo raar?”

„Helemaal niet raar, jongen, maar jij geeft niet eens antwoord, dat is raar. Zeg op, hoe gaat 't er mee?”

Daan lacht maar.

„Nou, zeg op!”

Daan kijkt oma eens aan alsof hij zeggen wil: wat een malle, maar oma lacht en zegt:

„Nou, vertel dan hoe het met je gaat.”

Daan krijgt er nu zelf schik in en zegt:

„Goed natuurlijk.”

„Zo Daan, gaat 't goed en nog wel natúúrlijk?”

„Je moet zeggen: goed oom, dank u en met ú?” komt oma met een wijze uitleg.

Daan lacht maar en uit aardigheid geeft hij oom Willem een hand en zegt met gemaakte stem:

„Dank u, oom, heel best en met ú ook?”

„Nee, met mij slecht,” zegt oom.

Weg is Daans lach en hij herinnert zich, dat zijn moeder vanmorgen gezegd heeft:

„Ga maar vragen of oom Willem met jullie meegaat, hij heeft toch geen werk.”

En hij weet ook, dat als de ooms en tantes bij elkaar komen, en oom Willem er niet bij is, dat ze het dan altijd over hém hebben. „Omdat u geen werk hebt? Maar dan kunt u toch fijn gaan schaatsenrijden?”

„Ja, daar heb je gelijk in. . . . Maar met jóú gaat 't natuurlijk goed; op schóól ook? Hoe is je rapport, óók goed?”

Dat had Daan niet verwacht.

„O, bedoelt u dát?”

„Ja, wat dacht je dan? Ik vraag niet naar Co, maar naar jóú en daar is toch alles bij? Nou, hoe is het rapport?”

„Ik heb maar twee rooie cijfers.”

„Zo, en waarvoor?”

„Voor taal en gedrag.”

„Dan moet je zeker wel dikwijls schoolblijven!”

„Ja, maar dat ken me niks schelen en slaan mag tie me toch niet meer. Daar het ie lelijk voor op z'n kop gehad van meneer Roos. Eerst had ie me zo geslagen, oom, zó'n bult, met z'n ring.” En hij wijst met zijn hand een bult zo groot als een ei.

„Maar,” ging hij verder, toen heeft moe een brief geschreven naar meneer Roos en toen heeft-ie er van langs gehad, o zo, jongetje,” en hij glunderde onder het vertellen van het beroemde feit, dat het die meester eens goed gezegd was.

„En 't mag geeneens, hij heb een ander z'n kinderen niet te slaan. Oom, heb u wel eens een klap gehad op school?”

„Nee. . . . Ja tóch, één keer, maar toen vergiste de juffrouw zich, want ik zat niet te praten.”

„Waarmee kreeg u die klap?”

„Met een liniaal op mijn hand; een grote streep; 's middags kon je 't nog zien.”

„En heb u het toen niet thuis verteld?”

„Nee, dat durfde ik niet.”

„Waarom niet?”

„Omdat m'n vader dan gezegd zou hebben: je zal het zeker wel verdiend hebben en toen was jouw pa nog niet getrouwd en die zou gezegd hebben: als je weer zo iets hebt en je vertelt 't, dan zullen wij je d'r een op je andere hand bij geven.” Daan kijkt oma aan met een ongelovig gezicht.

„Eet maar, hoor,” zegt ze, „je oom Willem praat maar wat.”

„Nee hoor,” protesteert oom, „vertel 't maar gerust aan je vader vanavond dat ik een keer moest schoolblijven op Woensdag en ik toen 's middags ook niet mocht buiten spelen van mijn vader en omdat jouw pa bang was, dat oma het tóch zou vergeten en mij dan zou laten gaan, heeft hij mij mijn broek uitgetrokken en mee naar de fabriek genomen!”

Daar moest Daan toch zo hevig om lachen en oma ook, maar die zei:

„Geloof er maar niks van, hoor, hij jokt.”

„Nee moeder, dat bent u vergeten, maar het is écht waar. Vertel het maar gerust, hoor. Maar lachen de kinderen je dan niet uit, als je zoveel fouten in je taal hebt?”

„Dat moesten ze dŭrven,” en zijn hele gezicht drukte strijdlust uit. „Dan slaan ik ze op d'r gezicht.”

„En win je het dan altijd?”

„Ja hoor.”

„Zo, dus met vechten win jij het en met taal verlies je 't. Nou, het gaat wèl goed met je. En als je 's blijft zitten?”

„Dat ken me niks schelen. . . . o, daar hè je Co,” schreeuwt hij 't ineens uit.

En daar komt Co binnen met de schaatsen.



T. Leeger.

„Ben je nu al weer terug,” zegt oma, „en heb je al gegeten?”

„Ja hoor, toe, oom, d'r gaan er al zovéél.”

„Ja, kleed je maar gauw aan, Daan.”

Dat is een overbodige aansporing.

„Hier!” zegt oma, „eerst je chocola opdrinken. Jij ook, Coba, want je zal wel niet zoveel gegeten hebben.”

Vijf minuten later stappen ze gedrieën over de hard bevroren straten.

„Is 't moeilijk, oom?”

„Welnee, jongen, je kan 't zó,” antwoordt Co, „ik kon het verleden jaar in één dag, maar ik ben wel tien keer gevallen.”

Dat vooruitzicht vindt Daan allesbehalve plezierig en hij zegt:

„Maar oom houdt mij toch vast?”

Al pratend zijn ze bij de Watering gekomen, waar een vijftigtal kinderen aan het rijden is. Hier en daar is ook een grote aan het zwieren.

„Kijk 's wat een bende al! Jongens, wat fijn.”

Daan glimt van opwinding.

Kou voelt hij niet meer.

Co loopt al een klein slootje over en gaat op de kant zitten.

„Oom, wilt u de mijne aanbinden, dan zitten ze goed vast.”

Oom legt zich op een knie en bindt Co de schaatsen stevig onder.

Dan rijdt Co heen, eerst nog wat wankel.

„Hè!” roept ze, „wat ben ik stijf.”

Maar dan ziet ze een paar vriendinnen en „Ha dag!” ze rijdt, even later, of het inplaats van een jaar geleden, gisteren voor het laatst was, dat ze gereden had.

Dan moet Daan er aan geloven.

Door het zitten in de sneeuw is hij al wat koud geworden, maar oom bindt hem vlug de schaatsen aan en helpt hem opstaan.

Het is maar goed, dat oom hem vasthoudt, want meteen is al zijn praats verdwenen en voelt Daan zich wanhopig.

Zijn benen glijden wijd uit en hij kan ze niet bij elkaar trekken.

Krampachtig houdt hij z'n oom vast.

„Rechtop staan,” zegt deze en pakt hem van achteren flink onder z'n arm.

„Nee, vallen zul je niet. Gewoon glijden.”

Het is een potsierlijk gezicht.

„Ha jonges, daar hè je Daan de Jong, kijk 's, hij ken d'r niks van!”

Daan wordt rood van ergernis.

Het zijn de jongens, die hij wel aan kan, als hij maar niet die vervelende schaatsen aan had.

Hè, wat gaat het akelig.

„'k Schei d'r uit, oom,” zegt hij, „ik ga wat glijden met de jongens.”

„Geen kwestie van,” zegt oom, „dóórzetten.”

Hij voelt wel wat er in Daan omgaat.

„Die jongens zijn jaloers, omdat zij geen schaatsen hebben.

Over een uur lach je hen uit.”

„'k Sta d'r helemaal naast.”

Oom kijkt naar Daans benen.

Daan staat daar, met een wanhopig gezicht, zijn schoenen op het ijs en zijn schaatsen opzij. Oom lacht en Daan lacht ook, maar hij is niet blij.

„Zullen we nou maar ophoue, oom? U wil toch ook wel 's rijden?”

„Nee jongetje, we gaan dóór, straks moet je alléén.”
Oom bindt hem zijn schaatsen eens over en weer gaan ze de lange Watering terug.
Telkens is Daan bang, dat anderen tegen hem óp zullen rijden, maar dat gebeurt niet, want als ze vlakbij zijn, schieten ze weer net op tijd voorbij.
Hij gelooft niet, dat hij het ooit zo zal leren.
O, wat knellen die banden
Maar toch, na een poosje, gaat het wat beter.
Dan bindt oom ook zijn schaatsen aan en werkelijk voelt Daan dan, dat hij er toch wel op staan kan. Daar komt Co voorbij.
„Hè oom! Trek me 's een eindje!”
Co pakt oom bij zijn jas.
„Probeer jij nu maar 's alleen, Daan,” zegt oom Willem, en wég rijdt hij, met Co achter zich.
Voor ze vijftig meter verder zijn, heeft hij een sleep van wel tien vriendinnetjes; hij voelt wel, dat de meesten zich laten trekken.
„Het gaat fijn!” roepen ze allemaal.
Als ze terug zijn, helpt oom Daan nog even.
„Niet staan blijven, dan word je koud,” zegt hij, als Daan 't weer wil opgeven. „Als je doorzet, rijd je morgen net als Co.”
Daan lacht ongelovig.
„Moet je nèt denke”
Als oom hem weer alleen laat, neemt hij een stok en probeert te steunen.
O, wat doet zijn achterwerk zeer, van de dubbeltjes, die hij verloren heeft!
En de jongens op de glijbaan, hè, dat gaat zo fijn.



Nee, dat schaatsenrijden is niks leuk.

Vooruit maar weer.

Bom!

„Ha jonges, Daan lègt weer 's!”

Ze lachen hem allemaal uit; Daan kan wel huilen.

Hij staat voorzichtig op, maar een jongen trekt aan de stok en hij valt weer.

Nu laait zijn drift op. Hij schopt zijn ene schaats, die al los zit, uit en slaat als een dolle om zich heen.

Heel de ergernis van die middag, zijn teleurstelling, wreekt zich nu in het gevecht.

Ze hebben hem de hele middag geplaagd en nou is het genoeg. Maar één tegen tien is geen partij en van de eerste schrik bekomen, houden de jongens stand.

„Wat verbeeldt zo'n aapje zich wel?”

„Toe jò, wees niet bang,” roepen ze elkaar toe.

Kees Vinke, een grote jongen uit de zesde klas, heft zijn arm op en de schaats vliegt Daan uit zijn hand.

De anderen beginnen er mee te schoppen.

Daan, het gevaar ziende, dat ze de schaats zullen wegmaken of vernielen, is nu nog maar van één gedachte bezield: z'n

schááts. . . . De andere schopt hij nu ook uit, bukt zich, raapt hem op en rent de jongens na, die met zijn schaats voetballen. Telkens, wanneer hij de schaats bijna te pakken heeft, geeft een van de jongens er weer een schop tegen.

Daan huilt van drift en ellende.

„Pak 'm dan, jò,” zegt Kees Vinke en als Daan bukt om hem te pakken, geeft Kees de schaats een trap, dat het hout in tweeën vliegt.

Dát is te veel voor Daan. Hij denkt niet meer; hij ziet alleen de schaats aan twee stukken wegzeilen over het ijs en de valse lach van de jongen, die het deed.

Dat gezicht haat hij en het volgende ogenblik heeft hij met de scherpe punt in dat lachende gezicht geslagen.

Kees geeft een schreeuw.

„Au! auw!”

Daan kijkt naar z'n schaats. . . . er zit bloed aan. Hij schrikt. Kees huilt.

Nu haalt hij de hand van zijn gezicht en ziet het bloed aan zijn vingers.

Kees schreeuwt nu nog harder.

De jongens staan er allemaal met ernstige gezichten bij. „Ga naar huis,” raden ze hem aan. Maar daar komen de groten aan, ook oom Willem.

„Wat is er? Gevallen?”

Hij ziet Daan doodsbleek, met betraande wangen er bij staan.

„Nee, Daan heb 'm met z'n schaats geslagen.”

„Laat 's zien,” zegt oom Willem tegen Kees, „niet je vuile handen er tegen.”

Meteen haalt hij een schone, witte zakdoek te voorschijn.

Hij ziet, vlak onder het oog, een diepe wond in een winkelhoekvorm.

Vlug drukt hij er de zakdoek tegen.

„Heb jij dat gedaan?” vraagt hij dan aan Daan.

„Ja. . . . maar hij schopte m'n schaats. . . .”

„Hou maar op,” valt oom hem in de rede, „en ga maar naar huis.”

Daan pakt zijn hele en gebroken schaats op en gaat alleen naar huis.

„Ga jij maar even mee naar dokter Van Rijn.”

De jongens schrikken.

Ze gaan allemaal mee; het wordt een lange stoet. Voor het grote doktershuis blijven ze wachten, terwijl oom Willem met Kees binnengaat.

„Wat is er aan de hand, De Jong?” vraagt de dokter.

„De jongens hebben gevochten en deze heeft een tik met een schaats gekregen, die nogal is aangekomen.”

Ze gaan nu in de kamer van de dokter, waar mooie, witte stoelen staan en grote, glazen kasten met instrumenten.

„Laat maar 's kijken,” zegt de dokter. „Zo, dat is niet mis. Dat heeft je bijna een oog gekost.”

Dokter Van Rijn wast de wond uit en moet hem even hechten. Kees roept nog verscheidene malen: au! au! voor hij met een groot verband om zijn hele hoofd naar huis kan gaan. Als ze de deur uitkomen, komt net Kees' moeder snel aanlopen. Ze heeft het al gehoord en is zo zonder hoed of mantel weggelopen.

Als zij Kees zo zwaar in verband de deur ziet uitkomen, schrikt ze hevig en roept:

„O, lieve help, hij is een oog kwijt.”

Maar de dokter stelt haar gerust:

„Over twee dagen krijgt hij een pleister; er is niets ernstigs, hoor.”

Willem de Jong neemt zijn hoed af en zegt de dokter goeden-
dag. Gelukkig, dat die moeder nu net kwam, denkt hij, nou
hoef ik hem tenminste niet naar huis te brengen.

De moeder vergeet in de consternatie de oorzaak van het on-
heil en neemt de gewonde mee naar huis.

HOOFDSTUK II

Daan is intussen naar huis gegaan.

Hij voelt zich niet prettig.

Twee dingen zitten vast in zijn gedachten: Kees Vinke met die akelige wond in zijn gezicht en oom Willem, die kwaad op hem is.

Waarom was alles toch zo naar in de wereld?

Brrr. . . . en zo koud, zijn hand is helemaal stijf. Zo, hij doet de schaatsen onder zijn arm, dan kan hij allebei z'n handen in zijn zakken steken. De banden zijn ook stijf, dat betekent dat het vriest.

Morgen ijsvacantie. . . .

Hé, morgen. . . .

Hè, daar was het weer, wat zou er morgen zijn? Morgen zou hij wel straf hebben en Kees zou het hem ook wel weer betaald zetten, als zijn oog beter was.

Nou hilde hij; als het niet zo erg was, is 't eigenlijk wel 's goed voor hem.

Wat deed ie ook zijn schaats kapot te trappen. Maar het is vals met een schaats te slaan, net als met een klomp, of steken met een mes. . . . Met je blote handen, dát was eerlijk.

Ja, morgen zou ie straf hebben.

Geen schaatsenrijen; 't ging nou juist een beetje. . . .

Maar z'n schaats was nou tóch stuk.



As oom Willem niet kwaad was, zou die 'm vanavond misschien nog maken, of morgen. . . .

Waarom was ie eigenlijk kwaad?

Hij wist toch niet, dat ze hem zo getreiterd hadden? Dat zou hij hem vertellen.

Dat was nou altijd zo met grote mensen, die wilden nooit 's luisteren.

Je moest altijd maar je mond houe. . . .

Ziezo, hij is thuis.

Niks zegge. . . .

As Co niet klikte, zouden ze er thuis niks van weten.

Anders zou ie thuis óók nog een standje krijgen. . . .

Hij belt en zijn moeder doet open.

„Zo, ben je daar en waar is Co?”

„O, die komt zo.”

„Heb je fijn gereden, ken je 't al? Wat? Is je schaats nou al stuk? Hoe komt dat?”

„De jongens hebben 'm stukgeschopt.”

„Welke jongens?”

„Kees Vinke en. . . .”

„O, díe akelige jongen weer? Nou, 'k zal 's naar z'n moeder

gaan, ik ben niet van plan, maar wéér nieuwe schaatsen te gaan kopen."

Daan heeft zijn jas en schoenen uitgedaan en kruipt bij de kachel.

Kleine Frits zit onder de tafel; hij heeft een lang blokje uit de blokkendoos onder zijn kleine voetje gebonden.

„Ikke óók sáás. Daan heppele,” zegt hij tegen Daan.

Maar Daan heeft geen zin om te spelen.

Hij is bang, dat z'n moeder naar Vinke zal gaan en dan alles zal horen.

Moeder komt binnen en gaat tafeldekken.

Daan springt op.

Hij gaat helpen, want Co is er niet.

Zijn moeder is dat niet van hem gewend en denkt:

't Is toch jammer, dat die schaatsen de eerste dag al stuk zijn.

„Ging het rijden al een beetje?” vroeg ze.

„Ja, een beetje wel, eerst helemaal niet.”

„Nou, misschien kan oom Willem hem wel maken en anders mag je misschien wel nieuwe uit je spaarpot kopen. Die jongens waren zeker jaloers, die kunnen het nooit hebben, wanneer een ander iets heeft.”

Daan zweeg maar weer.

Hij wou er liever niet meer over praten . . .

Het is al vijf uur.

„Waar blijft die Co nou toch? Zo straks komt vader . . . 't is nou toch allang donker . . .”

Wanneer vader van zijn werk komt, is Co nóg niet thuis.

„We beginnen maar vast,” zegt vader, „maar ze moet zorgen, dat ze op tijd thuis is.”

Net als vader gebeden heeft, gaat de bel.

Daan wil vlug onder de tafel doorkruipen, om open te doen.

„Ik doe wel open,” zegt hij.
Maar z'n moeder is hem vóór.
Ze zit vlak bij de deur en staat vlug op, om Co meteen een
standje te geven.
Daan houdt op met eten.
Hij luistert. . . .
Hij hoort, hoe moeder Co beknort.
Dan verbleekt hij. . . .
Hij hoort de naam Kees Vinke. . . .
Co vertelt het, begrijpt hij.
Hij is verloren. . . .
Hij krijgt een wee gevoel in zijn maag en zijn vork valt
kletterend op zijn bord. . . .
Hij hoeft niet lang in onzekerheid te blijven.
Met een rood gezicht komt z'n moeder binnen.
„Wát hè jij nou gedaan, jongen, lelijkerd? Kom hier! Was je
dáárom zo zoet met helpen? Hij heb Kees Vinke z'n oog uit-
geslage met z'n schaats!”
„Wát zeg je daar?”
Ontsteld kijkt vader haar aan.
De angst slaat Daan om het hart.
Een oog uitgeslagen. . . . hij?
O, wat vreselijk.
Hij is nu zo wit als het laken, dat op tafel ligt.
Zijn gedachten staan stil. . . .
„Heb jij dat gedaan?” vraagt vader streng en stoot hem tegen
zijn schouders.
„Ikke. . . . ik. . . . weet 't niet. . . . ik. . . .”
Hij begint te huilen.
„Nee, hij wéét 't niet,” zegt Co smalend, „nee maar.”

„Wat is het, heb je hem geslagen met je schaats?”

„Ja, vader.”

„Hij is naar dokter Van Rijn gebracht, zijn hele hoofd zit in verband, zo'n eng gezicht,” licht Co hen verder in.

Vader en moeder zien haar angstig aan.

O, o, wat vréselijk.

Daan huilt zachtjes en nu begint kleine Frits ook hard te schreien.

„Vooruit, naar boven!” pakt moeder Daan bij zijn arm en duwt hem naar de deur.

Hij krijgt nog een draai om zijn oren toe.

Dan vliegt hij de trap op naar z'n kamertje en gaat languit op z'n bed liggen.

Gelukkig, hij is weg.

Wég uit die kamer, waar ze nou alleen maar náárs van hem weten.

Waar alleen ákelige dingen zijn.

Brrr. . . . een oog kwijt. . . .

Dát gaat nooit meer over; dat wordt nooit meer vergeten.

Nee, nee, dat was per ongeluk. . . . dat had hij niet zo bedoeld.

Altijd zouden ze 'm nou nawijzen.

Nee! Nee!

Het angstzweet brak hem uit.

Hij snikt: nee, nee, dát niet. . . .

Hij kijkt om zich heen; het is donker in zijn kamertje.

Alleen door het dakraam ziet hij wat licht.

Nee, dat mocht niet. . . .

Maar het wàs al zo, Co had het gezegd.

Misschien kon het toch nog beter worden.

Gòd kon het wel, als Hij wou.

God had moeder ook weer beter gemaakt.
Maar opa was gestorven, toen had God het niet gewild. . . .
En God wou oom Willem ook geen werk geven. . . .
Hij kon er om bidden, maar. . . . God zou hem niet
verhoren. . . .
Hij deed immers altijd kwaad.
Tòch maar doen, dan zou hij nóít meer kwaad doen en altijd
gehoorzaam zijn.
En hij bidt. . . .
„Here, wil Kees z'n oog teruggeven, dan zal ik altijd goed m'n
best doen. . . .”

Beneden is alle eetlust verdwenen.
Alleen Co eet, omdat ze honger heeft door het schaatsen-
rijden, maar vader en moeder zijn geheel van streek.
„'t Is toch altijd wàt met die jongen; hij komt nog 's in
't tuchthuis.”
„Ik zal straks eens even gaan kijken bij Vinke. Misschien is
het niet zó erg.”
Maar Co zegt:
„Ja hoor, 'k heb 't zèlf gezien, hij liep met z'n moeder en
't hele dorp er achteraan. Je kon alleen z'n éne oog zien, ver-
der allemaal verband en op z'n oog zo'n grote bol,” en ze wees
met haar hand hoé groot.
„Was oom Willem er dan niet bij? Dat die dan ook niet op
die jongen let.”
„Ja, maar hij was net met òns aan het rijden.”
Het gesprek stukt weer.
Ze zitten daar bezorgd neer en als vader uit de bijbel leest en
dankt, is z'n stem onzeker.
Zijn gedachten zijn bij de nare dingen van Daan.

„Ga d'r gauw even heen, vóór ze hier komen, vader,” zegt moeder.

„Ja,” zegt vader en zucht. „Wat moet ik zeggen? Dat het ons spijt? Daar krijgt die jongen zijn oog toch niet mee terug.”

Er wordt gebeld.

Ze schrikken allen op.

„Daar zín ze al, was dan ook opgeschoten, vader,” zegt moeder zenuwachtig, „ga jij maar naar de deur.”

Vader gaat, met lome schreden.

Hij knipt het licht op in de vestibule.

Door het gekleurde raampje ziet hij een mannenschim.

Zeker Vinke, denkt hij.

Vader doet open en haalt verruimd adem; 't is oom Willem....

Ze geven elkaar een hand.

„Ik dacht al, dat het Vinke was.”

Oom Willem lacht:

„Ja, die zal misschien wel even aankomen.... Maar wat kijken jullie sip?”

„Hij is toch z'n oog kwijt?” zegt vader, maar in zijn vraag klinkt al iets van hoop, dat het niet waar zal zijn.

Nu begint oom Willem te lachen.

„Welnee, 't is niks bijzonders. Een beetje diepe jaap in z'n wang; 't zal wel een litteken blijven, want het moest gehecht worden, maar verder niets, hoor.”

Vader en moeder beginnen nu ook te lachen.

Moeder lacht, tot ze begint te huilen, zó blij is ze. Zij rent naar boven en gaat naar het kamertje, waar Daan stil ligt te luisteren, opgeschrikt door de bel.

„'t Is niet waar, 't is niet waar, jonge!”

En ze huilt.

Daan is het, of er een engel uit de hemel is gekomen, om het hem te zeggen.

„'t Is niet waar, 't gaat weer over, 't is zo erg niet. Zal je nu niet meer vechten, Daan? Jonge, we hebben zo in angst gezeten. Je zou een moord doen.”

„Nee moe, ècht niet, heus niet.”

O, hij is zo gelukkig.

„Mag ik nou weer naar benede kome?”

„Ik zal 't vader vragen.”

Beneden wordt er druk geredeneerd en oom Willem vertelt de toedracht.

Hij heeft ook een paar jongens uitgehoord.

Als moeder binnenkomt en vraagt, of Daan weer beneden mag komen, vindt deze vraag geen gunstig onthaal.

„Ben je niet goed? Het heeft maar een haar gescheeld, of het had hem een oog gekost. Hij blijft boven, hij moet het nu maar eens afleren.”

„De meester zal hem morgen ook wel onder handen nemen, ze mógen niet vechten,” zegt Co.

„Die Kees Vinke is anders ook geen lekkertje,” vergoelijkt moeder.

„Nou, ze hebben hem wel erg geplaagd,” zegt oom Willem,

„maar je zou d'r maar mee zitten, als die jongen z'n oog was kwijtgeraakt.”

„Ja, het feit blijft even erg; hij móet het afleren. Niet meer schaatsenrijden dit jaar,” zegt vader.

„Z'n schaats is tòch stuk,” zegt Co.

„Ik heb gezegd, dat hij misschien wel nieuwe zou mogen kopen uit z'n spaarpot,” zegt moeder.

Nu krijgt vader een idee.

„Hoeveel heeft hij in zijn spaarpot?”

„Zowat zes gulden,” antwoordt Co.

„Prachtig, laat hem beneden komen.”

Co gaat hem roepen.

Allen zijn nieuwsgierig, wàt vader doen gaat.

Daan komt beneden, hij is al wat opgelucht.

„Ben je blij, dat het zo goed afgelopen is?”

„Ja, vader.”

„En als het nou 's wèl waar geweest was, wat dan?”

Daan zwijgt. . . . daar denkt hij maar liever niet aan.

„Dit is éven erg, begrijp je dat?”

„Ja, vader.”

„En nou ga je dadelijk naar Vinke en vraag, of ze je vergeven willen.”

Dat valt Daan niet mee.

Hij moet aan Kees vergeving vragen.

„Kéés is begonnen. . . .” zegt hij aarzelend.

„Hou je mond. Hoeveel geld heb je in je spaarpot?”

„Vijf gulden acht en zeventig.”

„Hoeveel kosten nieuwe schaatsen?”

„Vijf gulden bij Veerman.”

„Goed, die gaan we kopen en die geef je dan aan Kees.”

„Maar màn,” roept moeder, die dat wel wat veel vindt.

„Laten we blij zijn, dat het nog een beetje goed te maken is; als het z'n oog gekost had, was het nóóit meer goed te maken geweest. Kom, kleed je aan. Ik ga mee.”

Daan is verslagen.

Hij kan het niet volgen.

Kéés heeft zijn schaats kapot gemaakt en nou krijgt hij nog nieuwe van zijn centen.

Hij aarzelt.

„Nou, wat sta je te kijken? Vlug of ik zàl je. . . .”

Daan gaat naar de kast, pakt zijn varkentje en begint te schudden.

Daar rollen ze er uit, kwartjes, dubbeltjes, maar meest centen. Wat had hij dáárvor al niet kunnen kopen!

„Je ken ze ook krijgen voor vier gulden met krullen,” zegt hij nog.

„Jonge, maak me niet kwaad. Vijf gulden zeg ik je. . . .”

Vader heeft zijn jas al aan.

Oom Willem zegt:

„Laat ik maar gaan, ik heb me er al mee bemoeid en weet er alles van.”

Vader is al blij.

„Dat is goed,” zegt hij en trekt zijn jas weer uit.

Daan is opgelucht.

Misschien, denkt hij, zal oom nog wel die van vier gulden kopen. . . .

HOOFDSTUK III

Bij Vinke thuis is Kees nu het middelpunt.
Hij wordt netjes in de stoel gezet en ze vragen, of hij pijn heeft.

En ze hebben geen woorden genoeg voor die gemene Daan de Jong.

Zodra vader Vinke thuiskomt, krijgt hij het verhaal.

Eerst is hij erg geschrokken, maar nu hij hoort, dat het alleen maar een wond is, is hij gerustgesteld.

„Jij deed zeker niks!” zegt hij tegen Kees.



„Ikke niet. De jongens plaagden hem allemaal; ik vocht niet, we magge niet vechte van de meester.”

„'k Zou d'r toch maar 's heengaan,” zegt juffrouw Vinke, „die jongen moet maar eens flink onder handen genomen worden.”

„Vader, krijg ik nou óók schaatsen? Ze koste maar vier gulden bij Veerman.”

„Scháátsen? Ben je dwaas, jonge, 't geld groeit me niet op m'n rug! Ik had óók nog geen schaatsen, toen ik op school was. Láter kun je ze zelf kopen.”

Zijn zusters komen uit haar dienst.

Kees laat zo nu en dan een traan vallen; niet van pijn, maar meer omdat hij geen schaatsen krijgt. Ze hebben ook eerst medelijden met hem, maar even later zitten ze zelf te rekenen, om schaatsen te kopen.

„Ik wou maar, dat ik ook schaatsen had,” zeurt Kees weer.

„Wij hebben ook nooit schaatsen gehad, toen we nog op school waren,” zeggen de zusters.

Kees merkt nu wel, dat hij ze niet krijgt, al zijn ze nou nog zo vriendelijk tegen hem.

Die Daan heb ze maar, denkt hij.

Enfin, die waren nou stuk, lekker.

En als hij beter was, dan was Daan ook nog niet van hem af.

„Laat vader nou naar De Jong gaan,” zegt hij.

„Ja,” zegt moeder, „'k zou d'r maar 's over gaan klage.”

„Hij zal óók wel niet zonder schuld weze. 'k Zal morgen op de fabriek wel eens naar hem toegaan.”

„Ja, jij zàl wat, maar ik laat 't er niet bij zitten; ik zal wel gaan. Die jongen hoort in 't tuchthuis, dat wordt nog een moordenaar. En ik zal naar de meester gaan ook”

Als ze de boel opgeruimd heeft, maakt ze aanstalten om te gaan, maar als ze klaar is, wordt er net gebeld en als Toos

heeft opengedaan, komen tot verbazing van het gehele gezin Willem de Jong en Daan binnen.

Oom Willem duwt Daan, die achter wil blijven, naar voren.

„Vooruit, jong. . . .”

„Kees,” stottert hij, „hier zijn een paar schaatsen, ik heb d'r spijt van. . . .”

Hè, hè, het woord is er uit.

Kees kan zijn ene oog niet geloven.

En wat een prachtige schaatsen.

Hij grist ze Daan uit de handen.

Fijn!

En terwijl hij de hele avond geklaagd heeft over hoofdpijn en met een huilerig gezicht heeft zitten kijken, danst hij nu door de kamer, of hij niets mankeert.

Daan kijkt z'n schaatsen na.

't Is een hard gelag. . . .

Oom Willem praat nog even met vader en moeder Vinke.

„'t Is nog goed afgelopen,” zeggen ze en oom Willem zegt:

„En nou mekaar een hand geven en afgelopen.”

Juffrouw Vinke geeft Daan nog een babbelaar en even later zijn ze weer op straat.

„Hij had helemaal geen pijn, zag u dat? Hij is maar goed af.”

Oom Willem zwijgt; hij denkt na.

Hoe vreemd, die jongen. . . . hoe zal hij hem aan z'n verstand brengen, dat hij verkeerd doet met zó te praten.

Ze komen het huis van de weduwe De Jong voorbij.

„We gaan even naar binnen.”

Oom doet de deur open.

Oma is niet thuis.

„Doe je jas maar even uit, Daan.”



Er staat koffie op het oliestel.

Oom Willem schenkt zich in; Daan krijgt ook, met veel melk.

„Je vindt het zeker nog erg gemeen van ons, is 't niet, Daan?”

Daan zwijgt.

„Nou, zeg het maar. . . .”

„Hij is begonnen.”

„Je bent dom, Daan. Toen je hoorde van Co, dat hij zijn oog kwijt was, ben je toen niet geschrokken?”

„Ja, oom.” Daan denkt terug aan de angst, die hij heeft uitgestaan.

„Wat dacht je toen?”

„Toen heb ik gebede, dat ie beter mocht worde.”

Oom kijkt hem aan.

„Bid je dikwijls?”

„Ja, maar niet ècht, zoas nou.”

„Zó? En als God nou eens gezegd had: als jij Kees je hele spaarpot geeft, dan geef Ik hem een nieuw oog, had je het dan gedaan?”

Daan aarzelt.

Hij voelt het, oom heeft hem weer eens vastgezet.

Oom heeft gelijk.

„Je zei daarnet: hij heeft geen pijn. Maar dat komt niet door jóu. Jouw slag had hem net zo goed voor zijn leven ongelukkig kunnen maken en inplaats van erg dankbaar te zijn, ben je ontevreden. En het is nog het ergste, dat je er niets door geleerd hebt. Moet er nu nóg iets ergers gebeuren? Het is helemaal geen flinkheid van je, als je iemand een oog uitslaat, want je durfde niet eens twee woorden te zeggen in de kamer. Je moet goede dingen durven. Als je dat nu niet leert, dan zul je veel naars ondervinden in je leven. God heeft je nu een waarschuwing gegeven en je hand nog bestuurd, want jij hebt dat niet precies zo gemikt, is het wel?”

„Nee, oom.”

Langzaam aan begrijpt Daan iets van de bedoeling.

„Ben je nu blij, dat je er alleen met die schaatsen af bent?”

„Ja, oom.”

„Dan gaan we naar huis.”

Een kwartiertje later zijn ze thuis.

Daan gaat naar boven en oom Willem neemt de kapotte schaats mee.

De andere dag, wanneer Daan uit school komt, staat oom te wachten. De schaats is gemaakt.

„Heb je straf gehad?”

„Nee, wèl een standje.”

„Heb je ijsvacantie? Je schaats is klaar, hier!”

Daan kan het wel uitjubelen.



„Hij is net weer nieuw.”

's Middags gaan ze rijden en het gaat beter, véél beter dan de vorige dag.

En 's avonds zegt Daan tegen Co:

„Ik kan 't al harder dan jij, meissie!”

De wond van Kees Vinke was gauw genezen.

Zoals de dokter gezegd had, ging na twee dagen het grote verband er af en kreeg hij een gekruiste pleister er op. Zo'n rose, die zó vast zat, dat toen die er ook af moest, het nog meer pijn deed dan de slag.

Door de schaatsen, die hij van Daan gekregen had, heeft Kees geen wraak genomen.

Oom Willem had hem evenals Daan geholpen en na een week reden ze al met hem om het hardst. Ze hebben praats voor zes; oom Willem vraagt nog wel eens:

„Nou Daan, ga je niet liever glijden?”

Dan begint Daan te lachen en zegt:

„Dat is kinderwerk.”

Als hij met Kees en nog een paar jongens aan het hardrijden is, jagen ze al die andere jongens opzij.

Daan voelt zich groot.

Hij bemoeit zich alleen maar met grote jongens, die schaatsen hebben en hij heeft bemerkt, dat de jongens uit zijn klas hem flink vinden en de anderen ook.

Dat hij met die grote Kees Vinke durfde vechten en hem zo geslagen heeft, dat hij naar de dokter moest, heeft hun ontzag ingeboezemd.

„Ik was niet bang,” zegt Daan, als er over gesproken wordt.

„Ze begonnen met z'n tienen tegen mij alleen, maar ze liepen allemaal weg, o zo.”

„Ja, ik heb 't gezien,” zegt er een, die graag vriendje wil zijn met de sterke Daan.

Alleen als Kees er bij is, vindt Daan het niet erg prettig, als er over gepraat wordt.

Toen ook de pleister er af was, moesten alle jongens weer eens kijken.

Toen was bijna de strijd weer opgelaaid.

Gerrit Snoek had gezegd:

„Dat gaat nooit weg, m'n moeder heeft ook een litteken, dat genaaid is op d'r hand, aan 't lampegglas gesneden en het blijft altijd.”

En Jan Hes zei:

„Hij had het mijn niet motte lappe!”

Toen was in Kees weer opgekomen de wraakgedachte, die door de schaatsen even was verdrongen.

Hij merkte, dat zijn ontzag had ingeboet.

Nou, enfin, dat kwam wel weer terecht. Die Jan Hes zou 't nog wel 's ondervinden, dat ie niet bang was.

En met die Daan zou hij het óók nog wel eens uitvechten.

Nou niet op het ijs, maar later . . . Wonderlijk, die klap had toch indruk gemaakt. Die Daan zou je zó doodslaan, die kleine driftkop.

Maar met z'n handen, ja, dan kon hij hem gemakkelijk aan.
Zo wrokte het in Kees Vinke, al ging hij ook als vriendje met
Daan om.

En zeker als er eens een gelegenheid kwam, zou hij zijn wraak
koelen en de slag dan dubbel en dwars betaald zetten.

En die gelegenheid kwam.

HOOFDSTUK IV

De winter met sneeuw en ijs is allang vergeten. Daan en Kees zitten nu in dezelfde klas, de zesde. Kees moest eigenlijk in de zevende zitten, maar de meester vond het beter, dat hij de zesde nog maar eens over deed. Ze zitten nu naast elkaar, de twee vijanden, had meester gezegd.

Veel grote jongens waren van school af gegaan en zij zijn nu wel de aanvoerders.

Niet altijd in het goede, o neen, meer dan eens was er reden voor geduchte straffen, zowel thuis als op school.

Eén ding is gelukkig, ze hebben een veldje, waar ze kunnen voetballen en nu hebben ze een schoolclub.

's Woensdags- en 's Zaterdagmiddags spelen ze tegen andere scholen, soms wel een uur lopen.

Daan kan goed voetballen.

Kees ook, maar toch minder.

Daan zet door en maakt goaltjes.

Daar is hij trots op.

Het is Woensdag, tegen vijf uur, als ze op de terugweg zijn naar het dorp.

Ze hebben gespeeld en gewonnen.

Bert Snoek draagt de bal.

Hij is wel niet zo'n beste voetballer, maar de bal is van hem, dus doet hij altijd maar mee.

Onderweg trappen ze met een oude tennisbal, want als je met

de voetbal op straat speelt, dan slijt hij zo op de stenen of komt in het prikkeldraad.

Dicht bij het dorp, even voorbij de grijze grensmaal, ligt een boerderij en even voorbij die boerderij is een boomgaard, die er bij hoort.

De sloot is niet breed; daar kunnen ze wel over springen. De appelboom aan de overkant ziet er zo aantrekkelijk uit. Ze hebben allemaal trek in een appeltje.

„Zulle we d'r over springe?”

„As de boer komt, ben je d'r bij.”

„Welnee, die is aan 't melke.”

„Durf jij, Daan?”

„Ikke wel.”

In zijn hart is er wel een stem die zegt: niet doen, maar als ze zeggen, durf jij? dan durft hij alles.

„Maar dan motte we ook allemaal gaan. Ik zal naar 't end lope, om te kijke, of er geen een uit huis komt en Kees gaat dáár staan, of tie niet uit 't land komt. Ik ken tòch goed hard lope.”

Dat vinden de anderen goed, Kees ook.

Een, twee, drie springen ze over de sloot en stellen zich op. Ze wijzen, dat er niets aankomt.

Dan gaan de anderen ook.

Bert gooit z'n voetbal in de boom en het regent appels.

Vlug pakken de anderen ze op.

Dan gaan ze terug.

Daan en Kees beginnen ook terug te lopen, maar . . . te laat.

Vlak bij Kees is de boer over een hek geklommen.

Kees loopt wat hij kan, maar de boer heeft hem al bij z'n trui.

Kees gilt 't uit en probeert zich los te rukken.

Opeens voelt hij, dat de boer losgelaten heeft.

Hij durft niet omzien; hij rent door en komt behouden bij de sloot en er over.

De boer was, toen hij Kees al vast had, gestruikeld.

Als hij opgestaan is, ziet hij, dat Kees al te ver is; nog één jongen is er in de boomgaard.

En dat is Daan.

Die snijdt hij de weg af naar de sloot.

Daan ziet angstig uit naar een andere uitweg. Vlug over de haag. . . . het lukt niet, de haag zit vol met doorns.

Hij voelt de greep van de boer in zijn nek.

„Ziezo, da's t'r teminste één,” zegt de boer.

Daan schreeuwt, maar het helpt niet, de boer neemt hem mee.

In de stal staan ze te wachten: de boerin, de meid en een paar knechts.

„'t Is 'n schande, zulke dieve!” zegt de boerin boos, „douw 'm in de wasbak.”

Daan kijkt angstig naar de grote, stenen bak, waar je wel in zwemmen kon.

Maar de boer doet het nog niet.

„Wie ben je?” vraagt hij.

„Daan de Jong,” antwoordt hij huilend, „maar 'k dee niks.”

„En die anderen?”

Daan zwijgt.

„Wie zijn die anderen, hoor je me niet?”

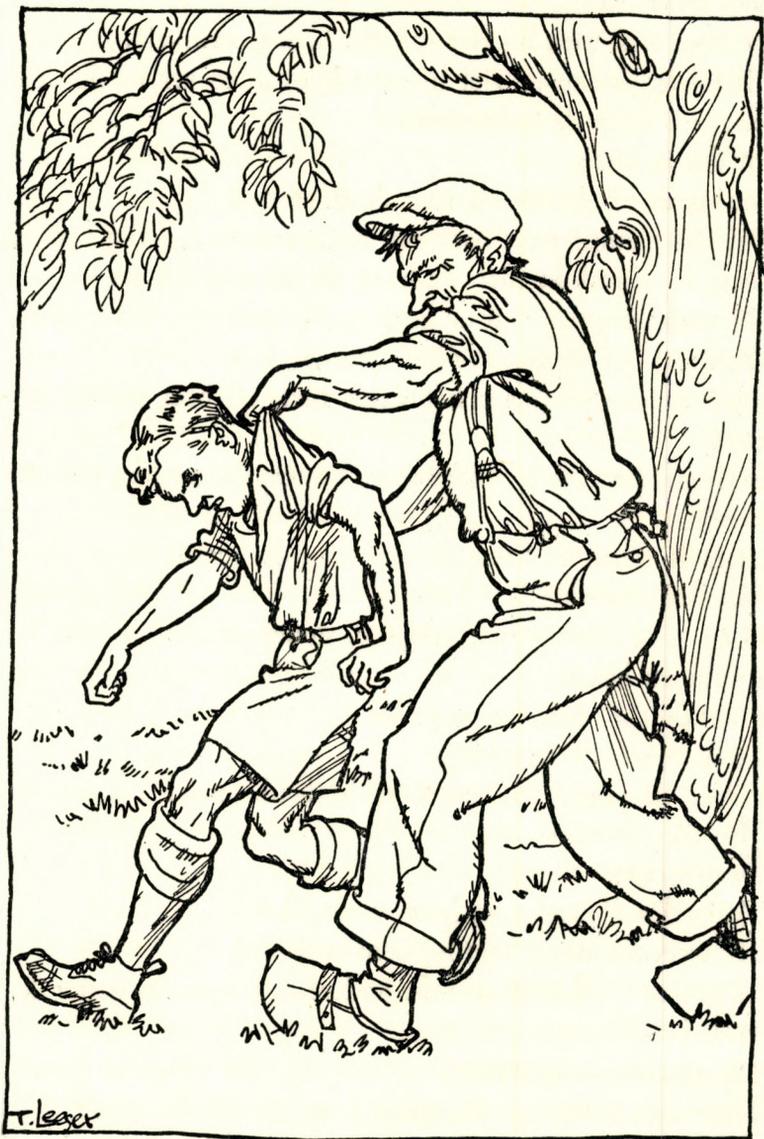
„Ik weet het niet,” zegt hij benauwd.

„Dat lieg je! Zeg op wie die anderen zijn, anders douw ik je in de bak.”

Daan overlegt bij zichzelf.

Niet verraje, dat moet je nooit doen, dat was laf. . . .

Opeens voelt hij zich van achteren opgetild en het volgende



ogenblik hangt hij met zijn hoofd boven het vuile water.
Een van de knechts heeft hem plotseling opgetild.
„Zà je 't zegge, of we verzuipe je!”
Daan gilt 't uit en spartelt.
Zijn haren zijn al in het water.
Plomp! . . . de knecht duwt zijn hele hoofd onder.
Brrrr . . . wat benauwd, hij stikt haast.
De boer trekt de knecht terug.
„Zà je 't zegge?”
„Ja”
Snikkend noemt hij de namen.
„Schrijf op, vrouw.”
De vrouw neemt een lei en schrijft ze op.
„Ziezo, dat gaat naar de politie, en maak nou maar gauw, dat je weg komt!”
Daan rént weg.
Een heel eind heeft hij gelopen, als hij de andere jongens ziet, die op hem gewacht hebben.
„Hebbe ze je gepakt?”
„Heb tie je geslage?”
Allen vragen door elkaar.
Daan hijgt nog van het harde lopen.
„Al onze name ben opgeschreve en 't gaat naar de pelitie!”
Nu schrikken ze toch allemaal hevig.
Naar de politie
Eens, heel lang geleden, zijn twee jongens naar de tucht-school gestuurd voor perenstelen.
Verleden jaar, toen het veel voorkwam, is in alle scholen een brief van de burgemeester voorgelezen, dat wanneer het niet ophield, er strenge maatregelen genomen zouden worden.
„En hè je ze allemaal gezegd?”

„'k Mòst wel.”

„Mijn ook?” vraagt Japie Vonk, een klein kereltje.

Daan knikt.

„En ik heb 't geneens gedaan.”

„Wèl waar,” zegt Jan Hes, „allemaal, jij ook.”

Japie begint haast te huilen.

Hij heeft nog twee appels in z'n zak en laat ze stiekem vallen.

Hij laat 't erg merken, dat ie bang is, maar ook de anderen zijn ver van opgewekt.

Bijna zwiingend wordt de weg verder afgelegd.

Voorals Daan is stil.

Hij heeft het wel gemerkt, hóe teleurgesteld ze allemaal waren.

Ook voor hèm zou er wat òpzitten.

Ze waren thuis toch al niet erg over hem te spreken. Zijn rapport was nog slechter dan in de vijfde klas.

Vader was naar de meester geweest.

„Hij kàn wel, maar hij wìl niet,” had deze gezegd.

Toen had hij thuis slaag gehad en moest veertien dagen z'n vrije middagen thuisblijven.

Als het de volgende keer niet beter was, zou er nog wat anders opzitten.

En nu dit.

Als vader hoorde, dat hij gestolen had . . . en de politie . . .

Wat zou moeder huilen.

Japie liep te huilen, die was bang, maar hij kon ook wel huilen.

„Jongens, zegge jullie, dat ik 't niet gedaan heb, ik durf niet naar huis. Jullie hebbe me opgestookt. M'n vader is zo drif-tig . . .” zeurde Japie weer.

„Ja, dan kan ik óók wel zegge, da'k 't niet gedaan heb. Jullie hebbe m'jn ook opgestookt,” zegt Jan.

„Nee,” zegt Daan, „we hebben 't allemaal gedaan, da's juist goed dan komme we d'r goed af, beter as één of twee.”

„Ja, hij wil d'r afkomme, eerst òns opstoke en dan verraje.”
Daan wordt vuurrood.

„Ik hèb niet opgestookt, Kees vroeg: durf jij?”

„Dat lieg ie.”

„Niét waar!”

„Wèl waar, maar je ben bang.”

„Nee, j'j.”

„En jij ben een verrajer van je kameraads!”

„Ja, ja, hij is een verrajer!”

En bij Japie ging de angst over in woede tegen de jongen, die hem verraden had.

Sprakeloos stond Daan en keek rond in de kring. . . . geen van allen nam het voor hem op. Nee, ze waren wel niet als Japie, maar hun vijandige gezichten zeiden hetzelfde. . . .

Dan is het, of er iets in hem breekt van binnen. Veel erger dan bij de boer, waar de angst hem had doen huilen, trof hem hier het wrede oordeel.

Heet branden de tranen in zijn ogen.

Dan draait hij zich snel om en loopt opeens hard weg.

Hij hoort ze nog roepen:

„Verrajer!”

Wèg. . . . naar huis, naar huis. . . .

Door de achterdeur sluipt hij naar boven, naar zijn kamertje, en daar, alleen, werpt hij zich op bed en huilt. . . . huilt. . . .

HOOFDSTUK V

Tegen etenstijd wordt hij gemist.

Co gaat kijken in de gang.

Ja, z'n pet is er; misschien is hij boven.

Ze roept aan de trap.

„Daan!”

Zacht hoort ze iets van een antwoord.

Hij ligt in bed, geloof ik, denkt Co.

Ze gaat naar boven.

Daar ziet ze Daan op zijn rug in bed liggen, de zakdoek tegen het hoofd.

„Wat mankeert jou?”

„'k Heb zo'n hoofdpijn. . . .”

„Moet je niet eten?”

„Nee, 'k heb geen honger.”

„Dat komt natuurlijk van dat voetballen; je heb zeker een bal tegen je hoofd gehad!”

Daan zegt maar niets en draait zich om.

Co komt beneden en vertelt 't.

„'k Zal straks wel effe naar 'm toegaan,” zegt moeder, „die jongen is veel te wild. Z'n benen zullen ook wel weer stuk zijn. . . .”

Ze eten eerst verder, dan gaat moeder naar boven.

„Moet je niet wat eten, Daan? Kom jong, 'k heb nog lekkere pap toe. Alleen een beetje pap dan. Kom, en dan ga je uitkleden.”



Ze voelt zijn hoofd; het gloeit, maar zij weet de oorzaak niet. . . .

Als Daan haar hand voelt, beginnen zijn tranen weer. O, kon hij het maar aan iemand vertellen. Maar nee. . . . morgen zullen ze het weten. . . . morgen zal ze zélf huilen, als ze hoort, wat hij gedaan heeft.

„Toe, ga maar even mee.”

Daan laat zich meenemen.

Beneden zegt vader brommerig:

„Doe je kous 's uit.”

Daan doet zijn kous uit. . . . Hij was het helemaal vergeten. Ja, de kous zit vast; daar zitten weer een paar diepe schrammen.

„Hè, kijk nou weer 's, vrouw. 't Moet nou maar 's uit wezen met dat voetballen. Je been stuk en voor dood op bed. Alleen

van overspanning. Speel dan ook 's wat anders."
Daan laat het over zich heen gaan.
Moeder wast zijn been en doet er een zwachtel om.
Hè, dat verzacht.
Moeder is toch altijd maar goed voor hem en hij. . . . hij doet
haar alleen maar verdriet. . . .
't Bijt in hem.
„Kom, ga nu naar bed, gelijk met Fritsje."
Fritsje vindt het heerlijk, dat Daan gelijk meegaat.
„Op rug sitte."
„Nee," zegt moeder, „Daan is ziek."
Als ze Frits in zijn ledikantje gelegd heeft, gaat ze nog even
naar Daan.
Ze legt haar koele hand op zijn kloppende slapen.
O, waarom was ze nu juist vanavond zo lief voor hem?
„Heb je gebeden, Daan?"
Daan knikt, maar het is een leugen; dat is geen bidden wat
hij doet.
Hij bidt nooit. . . . ja, toen met Kees.
„Is er wat, Daan?"
Daan schudt van nee.
Zijn moeder zucht.



Moeder merkt wat, denkt hij en hij heeft gelijk; ze is bezorgd.
Ze heeft iets gezien in Daans ogen
Er is iets gebeurd, maar wát?
„Is er niéts, Daan?”
„Nee, moeder”
Dan gaat ze naar beneden.
Verder is ze onrustig en telkens als er gebeld wordt, schrikt ze op.
En nog wel driemaal gaat ze naar boven en luistert aan de deur, heel zachtjes aan de deur van Daans zolderkamertje, maar ze hoort niets.
Daan ligt stil en toch slaapt hij niet.
Hij kán niet slapen.
Het wordt donker buiten, maar donkerder dan bij hem van binnen kan het niet worden.
Nu is er niets aan te doen.
Hij heeft gestolen en zal straf krijgen; misschien wel naar de tuchtschool, hij en Kees als de aanstokers en hij is nog een verrader
Hij is een leugenaar.
Morgen
O, werd het maar nóóit morgen.
Bidden?
Nee, dát kan hij niet doen.
Toen met Kees had hij beloofd goed zijn best te zullen doen.
Nog érgér was het geworden.
O, hij was zo slecht en toch . . . o, als hij er nu nog één keer goed afkwam, dán zou hij nooit slechte dingen meer doen.
Maar het was nou te laat.
Hij woelde onrustig om en om.

En niet alleen Daan, in wel vijftien huizen was er een jongen, die benauwd de dag van morgen afwachtte en geen van die allen kon denken, dat ze vóór het morgen was iets zouden belevén, wat niet alleen hén, maar alle mensen uit het dorp die nacht zou wakker houden, in een veel erger angst.

HOOFDSTUK VI

Bij Vonk was Japie er niet met boterham eten. Het is een groot gezin en Japie komt wel eens meer niet huis, vooral 's Woensdags, dan is hij bij zijn grootouders, die een moestuin hebben even buiten het dorp.

Daar mag hij helpen en brengt dan 's avonds altijd wat mee. Aardappelen, groente of peren. Japie is daar graag, want dan krijgt hij altijd veel lekkerder eten dan thuis en zijn grootvader houdt van hem het meest, want hij heet ook Jakob.

„Als Japie van school is, gaat hij vast naar zijn grootvader, dan zal hij wel groot en sterk worden,” zegt grootvader, „ik was vroeger óók zo'n onderkruipertje.”

Maar als het acht uur is, is Japie nóg niet thuis.

„Waar zit die jongen toch? Ik begrijp niet, dat vader hem zo lang houdt,” zegt z'n moeder.

Ze brengt de andere kinderen naar bed.

„Zou je niet even op de fiets gaan kijken thuis?” vraagt ze, als ze beneden komt.

„Ach, welnee, die jongen loopt niet in zeven sloten tegelijk. Die komt wel. Hij most een rammeling hebben. . . .”

Maar. . . . Japie komt niet en het is al kwart voor negen en donker, erg donker.

Nu wordt ook Vonk ongerust.

„Waar blijft die aap?” zegt hij en stopt z'n pijp. Het begint zo langzaam aan bij hem op te komen, dat er wel iets aan de hand moet zijn en met dat pijpstoppertje doet hij een poging, om de gedachte aan iets ernstigs te onderdrukken. Maar het

lukt niet; tot aansteken komt het niet. Hij gooit hem gestopt op tafel, neemt z'n pet, haalt de fiets uit het schuurtje en rijdt naar zijn schoonouders.

„Is Japie hier nog?” vraagt hij.

Maar aan de kamer, waar zijn schoonvader en schoonmoeder rustig zitten, heeft hij het al gemerkt.

„Japie?” zeggen ze allebei, „die is hier niet geweest”

Nu is het Vonk, of hij een slag krijgt.

„Is tie hier niet gewéést?”

„Is tie dan nog niet thuis?”

„Nee. Nou, dan ga ik maar weer heen. Waar ken zo'n jong nou toch zitte?”

Hij rijdt snel terug.

Hij hoopt dat Japie in die tijd is thuisgekomen.

Maar zijn hoop is ijdel.

Nu wordt hij eerst recht ongerust.

Z'n vrouw begint te huilen:

„Dan het ie 'n ongeluk gekrege.”

„Hoe laat is tie weggegaan en waar naar toe?”

„O, heel vroeg al”

„Vraag 's boven, misschien weten de kleintjes het.”

Moeder vliegt naar boven.

Ze maakt de grootste van de meisjes wakker.

„Weet jij ook, waar Japie naar toe is?”

„Japie? Nee” en ze wil doorslapen.

Maar haar moeder schudt haar door elkaar.

„Wáár is hij naar toe gegaan vanmiddag? Hij is wég”

Nu is het kind klaar wakker.

Japie weg en 't was al zo donker

„O ja, hij ging naar 't voetballen kijken met Bert Snoek en Daan de Jong”

Wég is moeder.

Het kind blijft angstig wakker Jápíe is weg

„Ga maar 's vrage bij De Jong, dat is 't dichtste bij.”

Vonk zit al weer op z'n fiets.

Juist even voorbij het huis van De Jong komt hij Willem tegen.

Hij stapt af.

„Kom je van je broer?”

„Nee. Is er wat?”

„Ja, die jonge van me is nog niet thuis.”

„Wat? Jápíe?”

„Ja.”

„Maar man, waar kan die zitten?”

„Ja, wie weet het? Ik wou juist even gaan vragen bij je broer, hij is mee geweest met voetballen met Daan.”

Oom Willem gaat mee.

Ze bellen aan.

Als Daans moeder opendoet, en oom Willem ziet staan met Vonk, die er zo angstig uitziet, slaat haar de schrik om het hart.

Ze wéét 't, er is iets gebeurd

Vóór ze iets kan vragen, zegt Vonk:

„Is Japie hier?”

„Nee, hoezo?”

„Is Daan al thuis?”

„Ja, die ligt allang in bed, is Jápíe dan nog niet thuis?”

„Nee”

„O, dan is t'r wat gebeurd”

En ze rent naar boven.

Ze vliegt het kamertje van Daan in en sleurt hem aan zijn pyama uit bed.

„Wáár is Japie? Hè? Wát is t'r gebeurd?”

„Jápie?” vraagt Daan met een verschrikt gezicht, „Japie . . . dat weet ik niet. . . .”

„Je jókt.”

„Nee.”

„Is tie dan niet met jullie mee geweest?”

„Jawèl.”

„Nou, en hij is nog niet thuis. Vonk is benede met oom Willem. Ga mee, vooruit!”

Ze duwt Daan voor zich uit.

„Ik weet 't niet, ik ben eerder weggegaan” zegt Daan nog.

Ze weet niet, wat ze er van denken moet.

Daan komt beneden, alle kleur is uit z'n wangen verdwenen.

Hij knippert tegen het licht.

Hij ziet Vonk, oom Willem en vader, allemaal met verschrikte gezichten.

„Is Japie met jullie meegegaan?”

„Ja.”

„En niet mee teruggekomen?”

„Dat weet ik niet; toen ik wegging, was hij nog bij de andere jongens, bij de brug van Kooi ben ik weggegaan. 'k Weet verder niks.”

Hij zegt 't angstig en hortend.

Z'n moeder valt hem fel in de rede:

„Je jukt, je verbergt wat, d'r ís wat. Zeg óp.”

Daan krimpt ineen van angst.

Als een bliksemflits gaat het door z'n gedachten:

Japie was bang. . . . Japie durfde niet naar huis. . . . Japie is net as die jongen, zoas in de krant stond, die niet naar huis durfde, omdat z'n rapport zo slecht was. . . .

O nee. . . . nee. . . . Japie in de sloot. . . .

Hij begint te huilen.

„Zeg op, wat is t'r gebeurd?”

„Japie. . . . was báng. . . . We hebben appels gestole bij Verhoef en ze hebbe me gepakt. . . . ze zalle 't morges an de pelisie zegge. . . . maar ik. . . . weet van. . . . niks. . . .”

„Wat raaskal je, gestóle en je weet er niks van? Vertel op, alles achter elkaar,” zegt vader streng.

En Daan vertelt nu alles.

„Hij was bang, dat u hem slaan zou. . . .” zegt hij tenslotte tegen Vonk.

„Och Here, die jonge heb z'n eige verdronke!” roept Vonk uit en hij slaat met z'n vuist tegen z'n hoofd.

Hij snikt.

Het is een naar gezicht, als een grote man huilt. . . .

Oom Willem pakt hem bij de schouder:

„Hou je goéd, Vonk. We gaan zoeken. Misschien is hij alleen maar weggelope. . . . je moet niet direct 't érgste denken. . . .”

„Ja, zoéken. Ik ga ook mee,” zegt vader.

En hij staat meteen op; buiten beraadslagen de mannen, wat ze doen zullen.

Eerst naar Vinke.

Ook Kees weet niets; hij weet net zoveel als Daan.

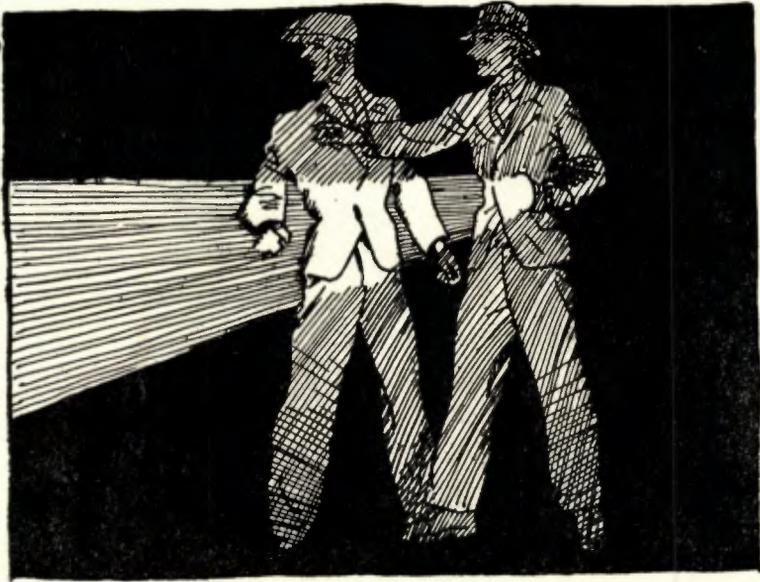
Ook Vinke gaat mee zoeken.

Dan naar de politie en de burgemeester. Deze gaat telefoneren met de politie in de omliggende plaatsen.

En dan naar de radio. . . .

Een uur later wordt het door de luidsprekers in de huizen gebracht:

„Extra politiebericht: een jongetje van tien jaar wordt vermist; signalement: klein voor z'n leeftijd, gekleed in manches-



ter broek, trui, zwarte kousen en schoenen enz. . . .”

Dan komen er al meer mensen op straat.

Ze komen allemaal vragen, of ze helpen kunnen. In het huis zit Japie's moeder; grootmoeder en grootvader zijn hij haar; die konden het thuis niet uithouden. Telkens als er iemand komt, schrikken ze blij op, maar het zijn alleen maar buren en kennissen, die komen vragen:

„Is tie d'r nog niet?”

Alle mensen leven mee.

„Al de wegen afzoeken,” zegt de burgemeester, „dat is het beste.”

Wel veertig mannen en jongens met fietslantaarns zoeken.

Vonk en oom Willem zijn het verst gegaan.

Telkens schalt door het donker van de nacht over de velden de angstige roep van de vader: „Jaaaapieie. . . . Jááápie. . . .”

Het is over twaalfen, als oom Willem en vader thuiskomen.
„En? Gevonden?” vraagt moeder.
De beide mannen schudden het hoofd.
„Morgen gaan ze dregge”
Daan zit stil in zijn stoel.
In die uren heeft hij wat doorgemaakt
Zijn moeder heeft niet meer met hem gesproken; ze heeft de
vreselijke angst om Japie gezien.
Als Japie verdronken is, dan heeft Daan de zwaarste
straf, die men denken kan.
„We kunnen niets anders doen dan afwachten,” zegt oom
Willem, „gaan jullie nu maar slapen, jij ook, Daan.”
Oom Willem maakt ook geen verwijt, alleen:
„’t Is te hopen, dat ie nog terecht komt.”
Ze gaan naar bed.
Het ene gezin wat eerder, het andere later, alleen bij Vonk
blijven ze op.
De andere mensen hebben allen diep medelijden, ze vinden
het vreselijk, maar wat Vonk en zijn vrouw voelen en door-
maken, dát kunnen zij niet voelen.
De laatste, die weggaat, is meester Roos.
Hij is ook diep onder de indruk.
Het zijn jongens van zijn school.
Voor hij ter ruste gaat, bidt hij nog voor al die jongens.
Dan slaapt hij in.
Maar vroeg, héél vroeg wordt hij wakker: er is gebeld. Haastig
doet hij wat kleren aan en gaat naar de deur.
Op de stoep staat Vonk.
„Hij is terécht!” jubelt hij uit, „terécht! Ze hebben hem ge-
vonden, helemaal bij de stad in ’t bos, vannacht om drie uur,
’k heb ’m gehaald met de auto van mijnheer Rovers.”

„En?“ vraagt meester Roos.

„Hij mankeert niks, hij was alleen maar bang om naar huis te gaan. Ja, ik kan wel 's hard te keer gaan, die jongens kenne je soms zo kwaad make.“

„Nou, de Here zij gedankt, Vonk. Je vrouw is zeker wel gelukkig!“

„Ja, meester, we hebben anders 'n nacht doorgemaakt. . . . Hij ligt nou in bed, ja, we houden hem maar thuis. Och och, hij was zo koud en. . . . een broek vol!“

Hij lachte, meester ook.

Vonk ging verder de boodschap vertellen.

Meester ging weer naar binnen en naar bed.

Er waren er velen, die gebeden hadden voor Japie, maar weinigen, die dankten als meester Roos.

Toch één. . . . dat was Daan.

Evenals vader en moeder had hij geen oog dichtgedaan. Als Japie dood was, dan wou hij ook dood, dan durfde hij niet verder leven.

Veel erger dan met Kees z'n oog was dit. . . .

Vonk en z'n vrouw zouden hem nooit vergeven, ook vader en moeder niet. . . .

Hij zou niemand meer onder de ogen durven komen. . . .

O, nu was dat erge, waarvoor oom Willem gewaarschuwd had. . . . „O Here,“ bad hij, „ik durf het niet te vragen, maar ás Japie terugkomt, dan zal ik. . . .“

Hij bad niet met gesloten ogen of gevouwen handen, hij overlegde alleen nog maar, dat hij het zo kon vragen.

Nee, het was nooit te laat om te bidden.

Zodra het een beetje licht werd, ging hij z'n bed uit en klom voor het open raampje en stak er zijn hoofd uit.

Het was wat mistig, er was niets te zien op straat. Hij nam

zijn kleren en ging zachtjes naar beneden. Telkens keek hij naar buiten.

De klok sloeg zes uur

Daar was een man met een fiets voor het hekje Vonk

In zijn borstrok rende Daan naar de deur en deed open.

„Hij is terecht, hoor. Zeg 't maar tegen je vader en moeder, dag!”

En weg sprong hij weer op de fiets.

Daan deed de deur dicht.

Stil stond hij op zijn blote voeten

Hij durfde het haast niet te geloven

Vreemd, nu kwamen er opeens tranen in zijn ogen.

Door het slaan van de deur was moeder wakker geworden.

„Is t'er iemand op?” riep ze.

Dat wekte Daan uit z'n gedachten.

„Hij is terecht,” schreeuwt hij opeens, „o moeder, hij is terecht

Vonk kwam zoëven voorbij.”

„Gelukkig, jongen, gelukkig de Here heeft hem bewaard. Ben je de hele nacht op geweest?”

„Ja, ik kon niet slapen.”

„Ga dan nou maar gauw liggen.”

Ja, nu voelde hij, hoe moe hij was; hij ging naar z'n kamertje, hij kon nog anderhalf uur slapen. O, wat heerlijk, dat Japie nog leefde en nu vouwde hij de handen en dankte.

„Here, ik dank U, dat U Japie teruggebracht hebt, nu zal ik geen kwaad meer doen” nee, dat was niet goed „Wilt U me helpen, geen kwaad meer te doen? Om Jezus' wil. Amen.”

Toen sliep hij in.



HOOFDSTUK VII

Het is een week later.

Wie denkt er nog aan het geval?

Waarschijnlijk niemand.

Meester Roos heeft die bewuste morgen na het dankgebed een ernstig woord gesproken:

„Als er zijn die zeggen: zullen we dit of dat kwaad gaan doen, laten er dan toch jongens en meisjes zijn, die één durven zeggen, dát is heel wat moeilijker dan já. . . .” zo was hij geëindigd.

Nee, gestraft heeft hij niet, maar zijn woorden hebben diepe indruk gemaakt.

En de waarschuwing, dat de burgemeester na deze keer ook

geen pardon meer zou geven, draagt er toe bij, dat allen zich voornemen, dát niet meer te doen.

Twee dagen later, toen Japie weer op school kwam, werd het even opgehaald, maar nu, na een week, denkt niemand er meer aan.

Alleen Daan.

Hij heeft het meest van alle jongens doorgemaakt, hij kan het niet zo gauw vergeten.

Hij wil het ook niet; hij wil door er aan te denken zijn leven veranderen en het gáát. Deze hele week heeft hij nog geen één reden tot klachten gegeven.

Hij heeft trouw en goed zijn werk gemaakt en kende z'n aardrijkskunde en jaartallen zó goed, dat meester gezegd had: „Best, dat is kènnen.”

Thuis speelde hij wat meer met Fritsje en hielp zijn moeder. Het beviel hem goed zo en zijn moeder had hem beloofd, dat als hij zorgde geen rooie cijfers op z'n rapport te hebben, hij naar de stad op school mocht en verder leren, voor onderwijzer of wat anders.

Niet naar de werkplaats en niet naar de tuin. Natuurlijk mocht hij spelen op z'n tijd, maar niet altijd lopen straat-schooien.

's Woensdags en 's Zaterdagds voetballen?

Ja, dat mocht ook wel, maar niet zo, dat je er bij neerviel, en niet er bij vechten, niet gemeen.

„De tegenpartij moet nooit bang voor je zijn, omdat je zo wíld, maar omdat je zo goéd speelt,” had oom Willem gezegd.

Ja, 't was toch ook wel 's fijn, as de meester zei, dat je iets goed gedaan had, al vonden de anderen dat dan ook niks.

Hij had het wel gemerkt, dat Kees nijdig was, omdat meester hém geprezen had, terwijl hij tegen Kees had gezegd, dat het

treurig was, dat hij nou voor de tweede maal in dezelfde klas zat en nóg z'n werk niet leerde.

Ja, als hij goed zijn best deed, kon hij de eerste van de klas zijn.

Daar zou hij voor werken, goed opletten.

De meester haalt de schriften op.

Ziezo, nu nog een half uur zingen en dan was 't twaalf uur.

Vrij vanmiddag. . . . voetballen.

Vandaag zullen de jongens uit Veenzicht komen, om tegen te spelen.

Die zouden natuurlijk wel weer verliezen. . . . zij waren veel zwakker.

Maar ze hadden verleden week gezegd, dat ze invallers hadden voor de keeper en de mid-voor; nou, as dat waar was, dan zou 't nog niet meevallen, maar 't kon ook wel een smoesje zijn geweest. Je had altijd van die clubs, die, as ze verloren, zeien: ja, maar we waren niet op z'n sterkst.

Z'n been was nu weer helemaal beter, dus kon hij weer harder lopen.

O ja, hij had de hele week niet gevoetbald, niks van de jongens gehoord ook.

Voor de zangles vraagt hij aan Kees:

„Hebbe jullie gistere nog gevoetbald?”

„Ja, de hele week, wat dach ie dán?”

„Ik ga voortaan alleen 's Woensdags en 's Zaterdag.”

Kees geeft geen antwoord. De zangles begint. Om twaalf uur gaat Daan even het dorp in een boodschap voor moeder doen, wipt even bij oma binnen en dan vlug naar huis, om te eten. Halftwee staat hij met z'n voetbalschoenen klaar om weg te gaan.

„Dag moeder!”

„Dag Daan, niet te lang, hoor.”
„Nee, moeder.”
Hij kijkt, of de jongens er nog niet aankomen; anders zijn ze
d'r altijd al.
Hij gaat door het tuintje naar de weg.
Zouden ze al voorbij zijn? . . .
Hij kijkt. . . ja, daar in de verte ziet hij een hele rij jongens,
dat zijn ze.
Wat vreemd, anders halen ze hem altijd even aan. . . .
Ze dachten zeker, dat hij al weg was. . . .
Effe hard lopen, ik heb ze zó ingehaald.
Als hij dichterbij is, ziet hij hen omkijken.
Vreemd, ze wachten niet. . . .
Eindelijk heeft hij hen ingehaald.
Als hij bij hen is, draaien ze zich om en blijven staan.
„Je doet tòch niet mee, Bert Snoek zegt 't, en hij heeft de
bal.”
Daan weet niet, wat hij hoort.
„Waarom niet?” vraagt hij verbaasd.
Hij kan het niet geloven.
„We spele met geen verrajers!”
Het woord is er uit.
't Is Kees Vinke, die het zegt.
Daan kijkt hem 's aan; hij ziet het witte litteken. . . . Kees
neemt z'n wraak voor die klap, Daan voelt 't, alles is Kees'
werk.
„Jij dacht, dà'me 't vergete ware door Japie. Niks hoor, verleje
week hebbe we 't meteen gezegd: hij doet niet meer mee. Ga
mee, jongens!”
„Ja!”
Ze dringen allemaal naast Kees en gaan weg; Daan staat al-

leen. Hij weet niet, of hij waakt of droomt.

Hij, de grote Daan, mag niet meer meedoen kleine jochies lachen 'm uit, durven hem útschelden voor verrajer....

Hoor ze lachen!

't Kóókte in hem.

Hij heeft de zware voetbalschoenen aan de veters in z'n hand.

„Ga ze achterna en sla d'r op!” zegt een stem in hem. En naar die stem luistert hij.

Hij rent hen weer achterna

Maar het is nog een heel eind, vóór hij ze ingehaald heeft en in die tussentijd denkt hij na.

Hij kan er toch zó maar niet op los slaan?

Nee, dat gaat niet.

Hij bedenkt wat anders.

Als hij hen ingehaald heeft, loopt hij gewoon mee, alleen een beetje achteraf.

't Is toch hún veld niet, denkt hij.

De jongens merken, dat hij tóch meegaat en worden onrustig.

Er broeit iets de bange gaan al een beetje opzij. Dat wordt vechten.

Bert Snoek loopt vlak bij Kees Vinke.

„Hij gaat tóch, misschien gaat hij wel vechte,” zegt hij.

„'t Is jouw bal, dus jij mag zegge, wie d'r meedoet,” zegt Kees.

In grote spanning wordt het terrein bereikt. De jongens uit Veenzicht zijn er nog niet, dan gaan ze goaltje kicken.

De meesten hebben geen voetbalschoenen en beginnen direct.

Daan gaat aan de kant zitten en doet z'n voetbalschoenen aan, dan loopt hij langzaam naar de goal, waar ze aan 't trappen zijn. Hij loopt kalm, maar zijn lippen trillen van zenuwachtigheid en zijn handen beven.

Daar komt de bal, meteen geeft hij hem een reuze pil.

„Jij blijft er af,” zegt Bert.

Hij heeft al die tijd vlak bij Kees gestaan.

„Ik doe mee,” zegt Daan, „’t is jullie veld niet.”

„Jij doet niét mee, had je ons maar niet motte verraje.”

„Jij zou ’t óók gedaan hebbe.”

„Nee, nóóit, ik zou nóóit m’n kameraads verraje; daar mot je zo’n lafbek voor weze as”

Pats! hij kon z’n woorden niet voltooien. Daan heeft hem al bij z’n keel gepakt.

Hij is kleiner dan Kees, maar zijn felle haat geeft hem reuze kracht.

Kees verliest z’n evenwicht en valt op de grond. Daan er bovenop

„Help!” roept Kees.

De jongens hebben het even aangezien; zij zijn verbluft, maar ze moeten helpen, dat hebben ze afgesproken.

Bert trekt Daan van achteren aan zijn schouder en Jan Heschopt tegen z’n been.

Dan laat Daan los en kan Kees opstaan.

Daan slaat om zich heen, maar kan niet tegen vier vechten.

Ineens houdt hij op.

„Met z’n alle kenne jullie, hè?” zegt hij.

„Ik durf alléén ook wel, kom maar op!” zegt Kees, maar hij begint niet weer.

„Daar hè je de jonges!”

In het laantje komen de jongens uit Veenzicht. Terwijl de twee partijen met elkaar staan te praten, gaat Daan stil naar huis.



HOOFDSTUK VIII

Weduwe De Jong is bij haar schoondochter op visite.

Ze zit voor het raam te breien.

Elke week komt ze zo een middagje en dan blijft ze meteen boterham eten 's avonds.

Meestal komt oom Willem dan ook.

Haar schoondochter gebruikt dan die middag meestal om een paar boodschappen te doen in de stad, en oma past dan op Fritsje.

Zo ook vanmiddag.

Ze heeft thee gezet en het wachten is nu op haar schoondochters thuiskomst; dan gaan ze theedrinken.

Fritsje, die z'n middagslaapje gedaan heeft, speelt in de kamer met z'n blokken.

Zo nu en dan, als hij een hoge toren heeft gebouwd, roept hij: „Kijke!” en gooit hem dan om.

Dan kan oma het niet laten, dan moet ze opstaan en hem even knuffelen.

Daar rijdt de tram voorbij.

Oma ziet iemand zwaaien.

Dat is haar schoondochter.

Even later komt ze binnen.

„Dag moeder, dag lieve schat, zit je weer fijn te spelen?”

„Ja,” zegt oma, „wat is dat kind toch zoet, hè, altijd maar met die blokkies. Da's 'n heel verschil met Daan, die speelde nooit

met zulke dingen. Wat was dat altijd een druk heer.”

„O moeder, Daan is zo mak deze week, 'k heb geen kind an 'm. En op school ook. Die heeft een lesje gehad verleden week, maar hij is na die tijd zó aardig. Hij is zo kwaad niet, alleen maar zo driftig, zo'n haantje de voorste. Hij wil flink zijn. Zie je, andere jongens zeggen 't, maar hij doét het. Maar hij is nou wat wijzer geworden. Meneer Roos zei ook gisteravond tegen vader: zonde van die jongen, hij kan zo goed. We hebben 'm nu beloofd, als hij geen onvoldoendes heeft, mag hij dóórleren.”

„Dóórleren?” Oma kijkt vreemd op.

„Ja moeder, dat moet je tegenwoordig wel; als ze wat worden willen, moeten ze meer hebben dan de gewone school en hij kan 't en wij kunnen 't nu betalen. Als hij nu maar wil. . . . Kijk es wat ik voor 'm meegebracht heb?”

„Wat is dat?”

„Een passerdoos, hij moet een passer hebben en nu zei vader: koop meteen maar een doos, daar heeft hij later ook altijd wat aan.”

Oma bekijkt het mooie étui, van binnen met fluweel bekleed en allemaal glimmende staafjes.

„'t Is prachtig, hoor. Dat kost zeker heel wat?”

„Twaalf gulden.”

„Twaalf gulden? Wát een geld, ja, die kinderen kosten wat, enfin, als tie nou maar z'n best doet.”

Daar hoort moeder de achterdeur gaan.

„Dat is zeker Co,” zegt ze en kijkt op de klok.

„Nee, dat kan niet, die is naar orgelles. Zou Daan nu al thuis zijn. . . .?”

Ze gaat kijken.

In de keuken staat Daan gebukt, hij trekt zijn schoenen uit.

„Ben je nú al thuis?”

„Ja.”

Hij staat nu rechtop.

Zijn moeder schrikt.

„Wát?” roept zij hard, „is het al weer zo? Wat zie je d'r uit. Je oog is dik en je oor bloedt. . . . en je trui. . . . o, o. . . . vooruit, lelijkerd dat je bent. O, wat heb ik toch een verdriet van je. Dáár, daar. . . . naar bove, vort en een winkelhaak in z'n kous. Hier! hier. . . .” en bij elk woord geeft ze hem een draai om z'n oren.

Oma komt toelopen.

„Wat is er, hou op. . . . niet om z'n oren slaan, geef hem dan maar liever voor z'n achterste.”

Ze houdt haar schoondochter tegen.

„O mens, ik kan me zo kwaad make op die jonge. . . . 't Heeft zeker weer te lang geduurd, hè, dat ik geen narigheid van je gehad heb. . . .”

Daan staat in de hoek, schuw, bang voor de klappen.

Hij huilt niet.

De woorden van moeder doen hem nog meer zeer dan de klappen.

„Ga naar bove, zeg ik je!”

Hij gaat.

Z'n moeder en grootmoeder gaan naar binnen. Moeder is geheel overstuur.

„Ik kan d'r niks meer mee beginne. . . . o, 'k heb zo'n hekel an 'm. . . .”

Dat hoort Daan nog op de trap.

„Maak je toch niet zo van streek, kind,” probeert oma haar te kalmeren.

„O, moeder, ik kan het niet verdragen. . . . ik had zo gehoopt,

dat hij wat veranderd was. 'k Was al zo blij. U ziet 't, ik doe er alles aan. . . . Daar koop je nou zo'n dure passerdoos voor." Ze lacht bitter.

„Gòd moet hem veranderen, kind; wíj kunnen alleen er voor bidden.”

Daan is boven.

Hij is kwaad.

Je kòn niet goed zijn.

Kòn hij dan anders as gaan vechten?

En nou was alles ook weer voor niks geweest; nou was moeder ook al weer kwaad. . . . ze had 'n hekel an 'm. De jongens ook al. . . . Waarom?

Alleen om die Kees.

As tie gepakt was, zou die 't óók gedaan hebben. . . . met z'n allen tegen één vechten, dàt was laf. . . .

O, die Kees. . . . hij kon hem wel vermóorden. Allerlei gedachten kwamen er in hem op.

Hij zou ze wel eens laten zien, dat hij geen verrader was.

Maar je kòn nooit iets doen, zoas in boeken. . . . zoas in de vaderlandse geschiedenis. . . . nee. . . . d'r gebeurde nooit iets, waardoor je kon uitblinken.

Die gemene boer, die 'm met z'n hoofd in die vuile spoelbak duwde. . . .

'k Zou wel 's willen zien of Kees 't dan niet gezegd zou hebben. . . .

's Avonds komt vader thuis en vraagt naar Daan.

„'t Is al weer zo,” zegt moeder, en ze vertelt alles.

„Heb je nog een passerdoos gekocht?”

„Ja. . . .”

„Die krijgt ie nu natuurlijk niet. . . .”



Oom Willem zit er bij en luistert.
Het heeft vooral zijn aandacht, dat Daan een week zo z'n best heeft gedaan.
„Krijgt hij nog eten?” vraagt hij.
„Ja, hij kan droog brood krije met water.”
„Da's gezond,” zegt oom, „ik zal het wel brengen.”
En even later gaat hij naar boven met een beker water en een bordje met vier boterhammen.
Hij gaat het kamertje binnen en zet het eten op tafel.
„Zo, hoe gaat het er mee?”
Daan kijkt hem aan.
Oom Willem ziet z'n oog en z'n oor, waar nog bloed aan zit.
Oom steekt z'n onderlip naar voren en zegt:
„Da's weer mooi. Dat heb je al weer.”
Hij lacht, maar Daan lacht niet.

„Als je blijft, mijnheer, uw maaltijd. 't Is geen diner, maar daarom niet minder voedzaam.”

Daan begint te eten.

Lekker vindt hij het niet, maar hij heeft honger. Oom zit al die tijd naar buiten te kijken.

Hij wil een gesprek met Daan beginnen, maar hij weet niet hoé.

„Met wie heb je gevochte?”

„Met allemaal.”

„Waarom?”

„Ze scholde me uit voor verrajer en 'k mag nie meer meedoen met voetballe. Denk u, dat Kees 't niet gedaan zou hebbe?”

Hij was er meteen in.

„Ik kon d'r niks an doen, die boer hield m'n hoofd in 't water, 'k stikte zowat.”

„En mag je nou niet meer meedoen?”

„Nee.”

Oom Willem zwijgt.

Hij denkt na.

„De andere jongens zijn 't niet, alleen die Kees, die stookt ze op, en toen was tie zelf zó bang, hij gilte van angst en nou zegt ie, dat ie zich losgetrokke heeft en de boer een schop gegeve, maar dat liegt ie. 'k Zou wel 's wille weten as tie gepakt was, wat ie gedaan had.”

Oom Willem zwijgt maar en als Daan ophoudt met z'n relaas, zwijgt hij nõg.

Eindelijk komt er een vraag.

„Weet je nog méér kwaad van Kees?”

Daan denkt:

„Daar heb je oom Willem weer.”

„Weet je soms nog iets van Daan de Jong? Nee zeker! Nou,

maar ik dan wel. Het is natuurlijk niet erg mooi van Kees, maar zie je, die Daan de Jong heeft hem ook een lelijke klap gegeven en toen zat ie in angst en heeft hem schaatsen gegeven uit z'n spaarpot. Maar een paar dagen later . . . hoorde ik hem opscheppen tegen de jongens. Toen was tie zó trots, dat hij dat gedaan had, net as Kees nóu met die boer. En die Daan heeft nòg iets. Hij kan goed leren en heeft nooit z'n best gedaan. Z'n vader en moeder hebben altijd verdriet van hem, verleden week was het vréselijk en nu heeft hij één week goed opgepast en z'n vader en moeder zijn zo blij, dat ze al een prachtige passerdoos voor hem gekocht hebben. Juist wil moeder hem die geven, of daar komt meneer weer aan. Wat denk je, zou vanmiddag je moeder je liever die passerdoos of slaag hebben gegeven? Nou, zeg 's wat!"

Daan heeft tranen in de ogen.

„Je weet het wel.”

„Ik kèn 't niet. . . . 'k wou zo goed m'n best doen; 'k heb vanmiddag nog tegen Kees gezegd: ik ga enkel nog maar 's Woensdags en 's Zaterdags voetballe, ècht waar.”

„Ik geloof dat wel, Daan, maar grote mensen hebben dat ook, dat kan je niet alléén, daar moet je om bidden. Kijk, zie je, dat je nou niet mee mag doen is naar, maar dat blijft niet zo, ze vragen je tòch wel weer. Met wat voor bal spelen jullie, met een èchte?”

„Ja, van Bert Snoek, die heeft 'm van z'n vader, een drietje.”

„Is tie nog nieuw?”

„Nee, hij loopt dikwijls leeg.”

„Willen wij dan 's een afspraak maken? Als jij nou drie weken zo je best doet als van de week en geen één keer meer vecht, dan krijg je van mij een echte, nieuwe voetbal. Afgesproken?”

Daan lacht.

„Hebt u dan zoveel cente, moet u ze niet beware voor as u weer werkloos bent van de winter?”

„Nee, ik heb vast werk tot Mei. Dus dóen?”

„Ja, natuurlijk.”

„Geef me een hand. Niemand mag het weten, 't is een geheim.”

Ze geven elkaar de hand.

„Dan ga ik nu weg en vertel jij niet, dat je 't weet van die passerdoos, want ik weet niet, wanneer ze die nu zullen geven. Aan je moeder heb je het niet verdiend. Dag Daan.”

„Dag oom.”

HOOFDSTUK IX

Drie weken . . .

Driemaal zeven dagen. Hoe snel gaan ze voorbij en toch . . . hoe lang kunnen ze duren. Driemaal zeven dagen alleen te verkeren tussen jongens, die je op elke wijze hun vijandschap laten voelen.

Drie weken aanéén telkens achter je, om de hoek van een steeg of van achter een boom, te horen roepen: lafaard! verrajer!

Drie weken lang te horen over voetbalwedstrijden, als je zelf bijna geen steen of prop papier kunt zien liggen, zonder er naar te trappen en nooit te mogen meepraten of meedoen. Drie weken lang de beste uit de klas te zijn en pluimpjes van de meester te krijgen, zodat de andere jongens nòg nijdiger worden.

En waarom?

Alleen om één ding: die jongens weer terug te winnen, ze moeten z'n vrienden weer worden. O, ze zijn vals, ze zijn geméén, ze zijn oneerlijk en toch . . . Daan verlangt naar hen; hij voelt er zich één mee. Hij kàn niet alleen zijn.

Hij verlangt er naar zoals vroeger met hen mee te lopen, te praten over alles, over de wedstrijd, die geweest is en over de wedstrijd die komt.

Over de meester en over de dingen, die gebeuren in het dorp. Over de jaarmarkt, die er komt en die het voetballen even verdringt.



Hij wil mee gaan kijken naar de zigeuners, die nu al gekomen zijn.

Hij wil meedoen proppen papier gooien in de poffertjeskraam, naar die heel dikke vrouw.

Meegaan en stukken koek, die wegvliegen bij het koekslaan, oprapen tussen de benen van de boeren.

Hij kan er van vertellen van verleden jaar, want toen heeft hij het wat bont gemaakt.

O, het valt Daan zwaar

Het gaat over, heeft oom Willem gezegd, maar hij kent Kees niet. Kees is sterk, veel sterker dan Daan, véél sterker.

Nee, niet met vèchten, maar met valsheid.

Ja, met al de jongens wil hij weer vriend worden, maar niet met die Kees.

O, als hij een bal heeft, dan zullen al die jongens weer vragen met hem mee te doen.

Als hij alleen naar huis loopt, denkt hij er over, hoe hij dat alles doen zal.

En wanneer hij, zoals nu, op bed wakker ligt, voor hij kan slapen en hem de narigheid van die dag weer overvalt, gaat hij liggen denken aan de dag, als hij eenmaal de grote bal heeft. Dan zal hij 's morgens naar school gaan, met de bal bij zich, gewoon stuiten . . . dan zullen ze kijken en dan zal hij vragen: doe je mee?

Eerst zullen ze nog niet erg durven, maar dat zal gauw over zijn. Hij weet nog, hoe ze om Bert heen liepen te draaien, om vrindje te worden en dat was nog niet eens zo een èchte voetbal, zoals hij zou krijgen.

't Mooiste zou zijn als de bal van Bert net stuk was of weg. Dan zouden ze vanzelf hij hèm komen.

Allemaal zouden ze mee mogen doen, behalve Kees, die zou het dan 's ondervinden . . .

En later . . . later zou hij meester zijn en dan zou die Kees Vinke natuurlijk metselaar of boerenknecht zijn; dan zou ie nijdig weze . . .

Ja, dan kwam er ook nog wel die andere stem, die zei: nee Daan, dat bedoelt oom Willem niet, dat mag niet.

Je moet bidden of God je helpen wil, maar als je zó denkt, kun je niet bidden, want dan helpt God niet.

„Je wéét 't wel,” heeft oom gezegd, ja, hij wist het goed . . .

Als Kees er maar niet was, dan zou het gaan en toch móest het. Zo ver moest het komen, hij moest voor Kees bidden.

Maar dat kòn je niet . . . as tie nou anders was. En om dingen, die je niet meende, hoefde je niet te bidden.

Maar dat kon:

„Here, wilt U Kees veranderen?”

Ja, dat meende hij; as Kees weer vriend met hem werd, dan zouden de grotere jongens nooit meer durven schelden.

Dat zou mooi zijn; as hij dan die bal had, dan zou ie zeggen: ik neem geen wraak, je mag meedoen en later, als hij meester was en hij zou Kees zien werken op het land, of stenen sjouwen, dan zou hij met 'm gaan praten en zeggen: zo Kees, weet je nog, dat we op school waren? En dan zou hij hem een fijne sigaar laten opsteken, met een bandje. . . .

Maar nu was het nog akelig, nu was er pas één week om en wat had dat al lang geduurd, het leek wel een eeuw.

Toch maar volhouden.

Nog maar twee weken.

De volgende dag, de laatste dag vóór de jaarmarkt, gaat Daan om kwart voor negen naar school.

Hij gaat expres zo laat, omdat hij dan precies tijd heeft om naar school te lopen en dan gaan ze dadelijk naar binnen, dus hoeft hij niet alleen te staan.

Onderweg ziet hij dan geen jongens meer.

Nu lopen er echter twee voor hem uit.

Hij ziet aan hun ruggen, wie het zijn: Koos Gerritsen en Jan Beek.

Koos zit in de zesde, maar is geen haantje de voorste, hij is klein en niet sterk.

Jan Beek zit pas in de vijfde, maar heeft veel praats en kan goed voetballen, is dus altijd bij de jongens van de zesde.

Dan krijgt hij een idee: hij gaat hard lopen, om hen in te halen.

Als Jan toevallig omkijkt, ziet hij Daan hard achter hen aan hollen.

De schrik slaat hem om het hart.

„Daar hè je Daan de Jong, die mot òns hebbe,” zegt hij en zet 't meteen op een lopen, gevolgd door Koos.

Hun geweten is niet zuiver en ze zijn bang, dat Daan zich op hen zal wreken, nu ze alleen zijn. Maar Daan loopt veel harder dan zij en Koos verliest zijn klomp en moet dus ophouden met lopen.

„k Zeg 't tege me vader, as je me wat doet,” zegt hij en hij beeft van angst, omdat hij weet, dat Daan daar niets om geeft.

„k Doe niks,” antwoordt Daan, „jullie heb mijn toch óók niks gedaan?!”

Koos haalt opgelucht adem en stapt met Daan mee.

Als Jan dat ziet, wacht hij ook hijgend en gaat aan de andere kant van Daan lopen.

Zo liepen ze vroeger zo dikwijls.

Daan is toch wel aardig, denken ze.

Als hij wou, kon hij hen nou makkelijk op hun kop geve, maar Daan praat gewoon.

„Hebben jullie gister nog gespeeld?”

„Nee, de bal was lek.”

„Over tien dagen, as we de punteboekjes hebbe, krijg ik een voetbal, 'n èchte, 'k mag uitzoeken, een viertje of een vijfie, net wat 'k wil. Daarom werk ik me nou dood voor de meester, want as t'r een vijf op m'n punteboekje staat, krijg ik 'm niet. 'k Moet volgend jaar naar de stad op school en dan moet ik examen doen.”

„Wat moet je dan worde?”

„Meester of dokter, dat weet ik nog niet,” antwoordt Daan een beetje onverschillig.

„As je de bal heb, mag ik dan ook meedoen?” vraagt Koos, die tot nu toe alleen maar als invaller meedoet.

„Ja natuurlijk,” belooft Daan direct. „Zeg, gaan jullie tweeën morgen mee naar de mart? Ik heb nog vijftig cente en ik krijg van me moeder nog een kwartje en as oom Willem komt, misschien twee kwartjes. Dan gaan we net as verleje jaar de zigeunerkinderen laten danse, toen hebbe we ons half dood gelachen”

„We gaan vanmiddag met z’n alle,” zegt Jan.

„Vanmiddag kan ik niet, dan moet ik extra sommen make, maar gaan jullie dan morges met z’n tweeën met mijn mee, dan dele we eerlijk.”

Het lokt de jongens wel en ze beloven het.

„Dan spreken we bij de tol af,” zegt Daan.

Intussen zijn ze bij school gekomen.

Het is bijna negen uur, maar de anderen hebben toch nog wel gezien, dat Jan en Koos met Daan hebben gelopen.

En iedere minuut, die over is, wordt benut om Koos uit te vragen.

„Wat zei die?” en „Dee die niks?”

Ook het speelkwartier wordt er mee gevuld.

Als Kees hoort, dat Daan een voetbal krijgt, trekt hij een raar gezicht, maar hij herstelt zich vlug.

„Als hij nou maar niet denkt, dat hij dan wèl mee mag doen,” zegt hij, maar hij is er niet erg van overtuigd.

„Bert z’n bal is nog fijn as tie gemaakt is en Bert krijgt óók wel weer een nieuwe.”

Bert beaamt ’t, maar hij jukt.

Gisteren had zijn moeder al geklaagd, dat het een gulden kostte bij de schoenmaker, om een lap d’r op te zetten.

En toen had z’n grote broer gezegd:

„Late die jongens dan allemaal wat geve, je kan wel an de gang blijve.”

Nee, een nieuwe bal zal ie niet gauw krijgen, maar hij houdt zich groot.

Hij denkt: als Daan een bal heeft, laat ie mij ook niet meedoen. Nee, het heeft aan de verstandhouding geen goed gedaan, dat ze weten, dat Daan een voetbal zal krijgen.

Ze zijn nu nog féller tegen hem.

's Middags blijft Daan wat langer op school.

Meester Roos bespreekt met hem de extra sommen en geeft hem een taalles op.

„De vorige waren allemaal goed, Daan.”

„Ja, meester.”

„Speel je niet meer met de jongens?”

„Nee, meester, 'k mág niet.”

Daan slikt iets weg.

„Ze zegge, dat ik 'n verrajer ben.”

Meester kijkt hem aan.

„Is dat nog van dat appelenstelen?”

„Ja, meester.”

„Nu, als je verder moet leren, kun je je toch niet meer zo met die jongens ophouden. Schelden ze je uit?”

Daan knikt ja.

„Dan zal ik eens opletten. Als ik hen nu zo ga verbieden, dan begrijpen ze wel, dat je het mij verteld hebt, maar ik zal goed luisteren. Kees is dus de ergste?”

„Ja, meester.”

„Dan heb je zeker een erge hekel aan hem!”

Daan zwijgt. . . .

„Je haat hem, hè?”

„Ja, meester, dikwijls, niet altijd. . . .”

„Dat dikwijls moet nóóit worden, Daan; jullie hebt al wat gehad met elkaar, wees voorzichtig, 't is moeilijk, maar denk

er om, beter onrecht geléden, dan onrecht gedaán. Voor Kees is het erger dan voor jóú. Jij leert er beter door; jij krijgt een behoorlijk rapport, je mag naar de stad op school; je kunt onderwijzer of nog meer worden, dat is wínst, want anders, Daan, ging het maar slecht met je. En Kees? Hij doet nu vals, maar weet je wel, dat wanneer je kwaad doet, je het later toch op je eigen hoofd terugkrijgt?"

Ja, denkt Daan, over een paar weken zal die Kees het onder- vinden . . .

Maar dát bedoelde de meester niet, daar kwam het.

„Maar wij behoeven daaraan niets te doen: het kwaad straft zichzelf. Dat heb ik ondervonden en dat zul jij óók onder- vinden. Ik geloof, dat je er al iets van weet. Dus je moet pro- beren géén haat tegen Kees te hebben, dat zou verkeerd af- lopen. Beloof je 't me?"

„Ja, meester.”

„Nou, doe je best met de sommen. Als je d'r een niet kent, mag je even komen vragen. Morgen naar de markt?"

„Ja, meester.”

„Veel plezier dan.”

„Dag meester.”

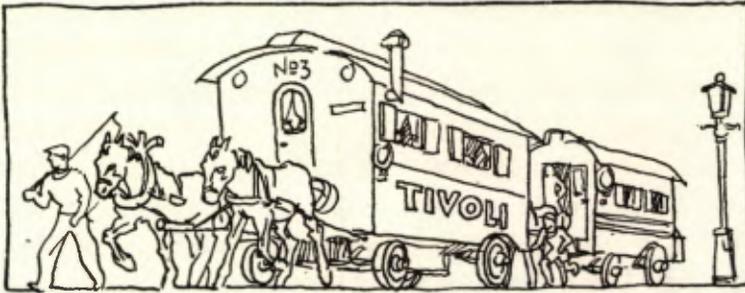
„Dag Daan.”

Meester Roos kijkt hem na, tot de deur achter hem gesloten is. Wat moeilijk kunnen kinderen het al in hun leven hebben, denkt hij, het is al net als met de grote mensen, alleen kunnen ze het niet.

Daan gaat vlug naar huis.

Meester Roos is goed voor hem en toch, hoe dikwijls heeft hij hem al veel last bezorgd.

Neen, aan meester Roos heeft hij het niet verdiend.



Vroeger heeft meester hem dikwijls straf gegeven en nu is hij
maar zo goed om hem te helpen.

Ja, denkt Daan, ik zal goed m'n best doen

In de verte komen kermiswagens aan.

Dat doet hem weer aan de volgende dag denken, dan is het
markt, fijn gelukkig, dan hoeft hij niet alleen te gaan.

Jan en Koos gaan mee

Maar eerst sommen en taal en dan nog tién dagen

Dan de bal en dan is alles over.

Kees mag óók meedoen, dan gaat de ruzie vanzelf over.

HOOFDSTUK X

De jaarmarktdag is bijna aangebroken.

Dat is een feest in het dorp.

De scholen hebben vakantie, de fabriek is gesloten, de boeren en tuinders geven vrij.

Geen werk wordt er op „Paardenmarkt” verricht, dat niet hoog nodig is.

De Paardenmarkt is beroemd in het ganse land. Het is een van de oudste jaarmarkten, uit de tijd van Floris V, zeggen oude kronieken.

Vóór de auto het paard begon te verdringen, kwamen er kopers uit de mijnstreken en overal vandaan, zelfs Franse paardenkopers, met hun lange zweepen en die kochten soms wel dertig tot honderd paarden.

In die dagen kwamen er dan ook wel twee duizend paarden aan de markt.

Nu is dat veel verminderd, maar toch is het nog altijd een der drukst bezochte markten van het land.

Voor de jongens begint het feest reeds dágen van te voren. Er worden kramen gebouwd en er komen zigeuners, die ook eerste paardenhandelaars zijn.

Onder elkaar spelen de jongens al van te voren Paardenmarkt, ze hebben allemaal paardentuig gemaakt van touwen en er wordt gedraafd in spannen van twee, vier en zes.

De paarden worden vóór schooltijd vastgebonden aan het hek en er wordt handel gedreven met handklap.

Iedere jongen heeft in die dagen een marktstok of zweep. Er zijn er, die hem mooi wit afgepeld hebben, met een handvat bovenaan, of een touwtje of leertje er door en zo om de pols. En weer anderen schillen hem met een mes zó, dat telkens een ring van bast blijft zitten, die zijn ook heel mooi.

Op de laatste dag voor de paardenmarkt is het „Palenmarkt”. Dan is de grote, brede Hoofdstraat afgesloten.

Er staat dan een bord: Afgesloten rijweg.

Door de gemeentewerklieden worden nu op gelijke afstanden palen neergelegd.

Dan komen er anderen en graven diepe gaten, waarin de palen gezet worden.

Honderden palen.

Een feest voor de jongens is: over die paaltjes te springen als ze al staan, of paaltje lopen, zolang ze nog liggen, in een drie- of viersprong, van de ene paal op de andere.

Als ze moe zijn, gaan ze kijken naar het opbouwen van de kramen. Soms mogen er een paar helpen, de boel van de schuit naar de plaats van bestemming te brengen, of de kar helpen trekken. Dat wordt dan beloond met koek of suiker-goed en dat is het fijnste. Maar als ze niet mogen helpen, kunnen ze ook veel plezier hebben met in de weg lopen of andere plagerijen.

Maar véél katekwaad kunnen ze niet uitvoeren, want er zijn wel tien veldwachters met mooie helmen en marechaussees met witte koorden aan in het dorp.

Dat is om het vechten tegen te gaan en voor toezicht op de zigeuners.

Daan ziet deze keer niets van de Palenmarkt.

's Avonds komt oom Willem en vraagt:

„Ben je nog op de Palenmarkt geweest, Daan?”

Daan antwoordt:

„Nee, oom, 'k had sommen en taal. . . .”

„Zullen we dan samen even gaan, dan kun je achter op m'n fiets zitten.”

Dat vindt Daan fijn.

Even later zijn ze in het dorp.

Het lijkt net Zaterdagavond; alle mensen hebben zich opgeknaapt en lopen nu door de Hoofdstraat. Het is een vreemd gezicht.

De palen zijn nu met heel dikke touwen verbonden.

Sommige kramen zijn al open; aan andere, die laat zijn, wordt nog de laatste hand gelegd.

Alles is in afwachting.

„Ze kunnen weer komen, de paardjes,” zegt oom Willem.

Ze gaan nog even naar het woonwagenkamp; er staan nu wel honderd wagens, maar échte zigeuners zijn er niet veel.

De fiets wordt omringd door bedelende kinderen.

Oom Willem geeft zo nu en dan een paar centen. Morgen, denkt Daan, ga ik ook hierheen met Jan en Koos, dan late we ze kopjeduikelen voor een cent en op d'r hoofd staan. Oom Willem geeft de centen zó maar; dat is zonde, vindt Daan. Er lopen hier ook veel mensen uit het dorp en de bedelkinderen halen heel wat op.

In boekjes lees je wel 's, dat zigeuners kinderen stelen; dat waren sprookjes, ze hadden er zelf genoeg, ze deden niks. In boekjes stonden dikwijls van die dwaze dingen. . . .

„Zou je hier alléén voorbij durven, Daan, 's avonds?” vraagt oom.

„Ikke wel, ze doen je immers niks, 't zijn toch gewone mensen?”

„Ja, maar ze sturen hun paarden wel eens bij de boeren in 't land, of ze maaïen een stuk hooiland of melken 's morgens heel vroeg stiekem een koe. Nee, de boeren zijn niet blij met zoveel kermisvolk. En ze proberen de winkeliers te bedriegen met geld wisselen. Kijk, daar heb je Koreman ook. Wat doet die hier en Dirk is er ook bij.”

Koreman is de enige heilsoldaat uit het dorp.

Hij wordt wel eens uitgelachen door de mensen en Dirk moet er ook wel eens iets over horen op school, maar Daans vader en de meester hebben streng verboden er Dirk mee te plagen.

„Wat doen ze, oom?”

„Ze brengen tractaatjes rond tegen de drank en zo.”

Als ze bij hen zijn, spreekt oom Willem hen aan.

Dirk kijkt de andere kant uit.

„Pakken ze 't allemaal aan, Koreman?”

„Ja hoor, graag en je ken d'r soms een woordje mee spreken. Alleen de échte zigeuners kenne 't niet lezen. Nou, ik ga door.”

Hij geeft oom en Daan elk een tractaatje en gaat weer verder. Geen wagen wordt overgeslagen.

Daan leest, terwijl oom naar huis rijdt, het opschrift van de blaadjes.

Kent gij Jezus? staat er boven het ene; op het andere: Wie is de grootste mensenvijand? en onderaan het antwoord: De „drank”.

„Da's toch mooi, hè oom, van Koreman!”

„Ja zeker, dat is een goed werk.”

Thuis krijgt hij van oom twee kwartjes voor de volgende dag en dan moet hij naar bed.

Morgen vroeg begint het al.

„Moeder, roept u me vroeg?”

„Ja jongen, als ik wakker ben.”

Om halfvier is moeder al wakker geworden van het vreemde getrappel der paarden.

Ze roept hem nog niet.

Dan, om vijf uur, als er een zware vrachtauto voorbij davert, is ze wéér wakker.

Ze gaat Daan roepen.

„Daan, wil je opstaan, het is vijf uur, jò.”

„Ja, moeder.”

Daan is klaar wakker; met één sprong is hij z'n bed uit.

Vlug kleedt hij zich aan en in de schemer van de najaarsmorgen staat Daan in het vóórtuintje en kijkt naar de paarden, die voorbijgaan. Telkens gaat hij even naar binnen, om te zien of moeder en vader al op zijn.

Eindelijk, om zeven uur, komen ze beneden en drinken ze thee en maakt moeder de boterhammen klaar.

Dan neemt vader z'n wandelstok en gaan ze de deur uit.

Dat doet vader elk jaar, éénmaal de markt over; verder gebruikt hij de vrije dag om familie op te zoeken, die in andere plaatsen wonen.

's Morgens is de handel het drukst.

Met vader loopt Daan tussen de paarden door en ze kijken overal.

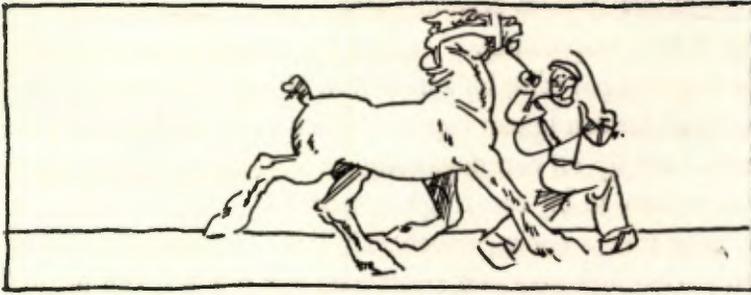
Ze blijven staan als er een paard wordt áfgedraafd.

Dan begint de verkoop.

„Kijk Daan, nou gaan ze bieden.”

De boeren slaan elkaar op de vlakke hand en het paard is verkocht.

Wat een paarden! De hele straat door, aan beide zijden. Aan het eind van het dorp kijken ze naar het koekslaan door de boeren.



Op een blok wordt een dikke, taaie koek gelegd en twee boeren gaan proberen in hoeveel slagen ze zo'n koek in tweeën kunnen slaan.

Wie de minste slagen nodig heeft, wint en de ander moet de beide koeken betalen.

De boeren doen dit graag.

Daan neemt zich voor om, als hij alleen is, daar wat langer te kijken.

Er zijn veel dingen, waar ze nu maar even naar kijken, maar die allemaal straks nog een beurt krijgen.

Vader koopt een grote koek en een pond gerookte paling en Daan mag voor Fritsje een molentje kopen en krijgt zelf nog twee kwartjes; nu heeft hij alles bij elkaar bijna twee gulden.

Als ze thuiskomen, zegt vader:

„Ziezo, ik weet het al weer.”

Maar Daan zit op hete kolen: om tien uur heeft hij afgesproken met Jan en Koos, dus heeft hij niet veel tijd meer.

„Nou, 'k ga weer,” zegt hij, nadat hij een stuk van de koek heeft gehad.

„Zal je voorzichtig zijn?” roept moeder hem na.

„Ja hoor, dàg!” en weg is hij.

Jan en Koos wachten bij de tol.

„Hoeveel heb ie?” vraagt Jan dadelijk.

„Een gulden vijf en zeventig cent.”

Dat vinden ze prachtig.

Nu begint 't pas echt; hij kan blijven kijken waar hij wil. Eerst gaan ze naar een kraam met snoepgoed en koopt hij voor ieder een kaneelpijp en een nogastang.

Dan komen ze bij een ringwerptent.

„Mot je niet 's gooie, jongeheer? Twee ringe voor een dubbeltje. Zes ringe voor een kwartje en kijk eris wát een prijze!”

Ja, de prijzen zijn mooi, maar Daan vliegt er niet in.

„Die win je tóch nooit,” zegt hij.

Ze gaan verder.

„Hier jongehere, áltijd prijs!”

Dat lijkt Daan beter.

Voor twintig cent mag hij in een ton met zaagsel grabbelen, altijd wat.

„Dát doen we,” zegt hij.

Daan betaalt zestig cent.

Ze grabbelen om beurten en het resultaat is:

Een sigarenpijpje voor Daan, een nikkelen lucifersdoosje voor Koos en een spiegeltje voor Jan.

Lang blijven ze staan bij de koekkramen.

Als er stukken wegvliegen, zijn ze er als de kippen bij, om die op te rapen.

Hier zien ze ook andere jongens, maar van hun klas hebben ze er nog niet één gezien.

Een half uur luisteren ze naar een koopman, die zakmessen verkoopt, waar van alles aanzit: een kurketrekker, blikopener, glassnijder, schroevendraaier enz., alles bést staal, voor vijf en zeventig cent.

Daan zou er graag een willen kopen, maar hij doet het niet, we délen eerlijk, heeft hij gezegd.



„Stokkie kope, here? Goed en goedkoop!”

't Is een vrouw met schorre stem, die al maar op deze wijze haar waar aanprijst.

Ze verkoopt allerlei soorten marktstokken en zwepen, dure en goedkope.

Die vrouw wordt altijd veel geplaagd en nagedaan, omdat ze er zo excentriek uitziet en als de jongens haar nadoen, soms zo kan gaan schelden.

Daar ziet Daan opeens Kees Vinke met al de andere jongens. Kees roept steeds maar:

„Stokkie kope, here? Duur en slecht!”

Hij ziet Daan.

„Jongens, daar hè je de verrajer!” zegt hij.

Daan voelt het bloed naar de wangen stijgen, maar hij houdt zich in.

Hij doet net of hij hen niet ziet en zegt:

„Zulle we een échte stok kope?”

De jongens vinden het best.

Daan vraagt aan de vrouw:

„Heb u ook drie goedkope stokke?”

De anderen kijken verbluft, ze zijn jaloers.

De vrouw geeft hun drie rieten stokken met houten knopjes en Daan betaalt weer.

Hij geeft Koos en Jan er elk een en zegt:

„Gaan jullie mee verder?”

Hij heeft nog veertig cent, maar de jongens zijn al tevreden.

„Nog voor twintig cent kopen we en de rest beware we voor de zigeuners vanmiddag,” spreken ze af.

Dan wordt hun aandacht getrokken door een man, die een tafeltje heeft, waarop een kegel staat.

Aan een raam, op het tafeltje vastgemaakt, hangt een bal aan een koord.

De moeilijkheid is nu de kegel met de bal om te gooien.

„Eéerst probeere! Probeere kost niks!” roept de man.

„Wie wint krijgt een rijksdaalder of een kunstvoorwerp, het kost maar tien cent!”

Daan en de jongens blijven kijken.

Het lijkt makkelijk. . . . jongens, dat zou prachtig zijn, dan hadden ze weer een rijksdaalder en dan kon elk zo'n mes kopen.

„Probeere, jongeheer? 't Kost niets!”

Daan probeert 't; de kegel gaat óm.

Dat is makkelijk. . . . hij haalt een dubbeltje uit z'n zak.

„Nu écht,” zegt hij.

Hij gooit mis.

„Dà's gek,” zegt de man. „Kijk, zó mot je doen,” en hij doet het voor.

„Doe nòg 's voor niks.”

Daan doet het.

Raak! . . . de kegel vliegt haast van de tafel.

Wéér haalt Daan een dubbeltje te voorschijn.

„As je blijft.”

Hij gooit weer en mis!

Dà's onbegrijpelijk, denkt Daan.

De man doet het geld in z'n zak.

„Nóg 's voor niks?” vraagt Daan.

„Best.”

Een-, twee-, driemaal gaat het goed.

Weer gaat Daan in zijn zak en haalt zijn laatste dubbeltjes te voorschijn.

Eén, twee, drie . . . mis.

Nu alles op alles, denkt Daan, aan één dubbeltje heb je toch niks.

Vooruit, nog éénmaal.

De dubbeltjes zijn veilig in de zak van de man aangeland.

„Dà's jammer,” zegt Daan tegen de jongens, „nou hebbe we niks meer.”

Koos zegt nu een wáár woord:

„Gelukkig, dat we die man niet eerder gezien hebbe, nou hebbe we tenminste nog stokke!”

Daan denkt na.

Dát is nou straf voor je begerigheid . . .

In zijn hart is hij er niet zeker van dat vader en moeder dit zouden goedkeuren.

Het is intussen hoog tijd geworden, om te eten. Ze spreken af 's middags naar het woonwagenkamp te gaan.

Als Daan thuiskomt, durft hij niet te vertellen van de man met de kegel, maar voor het sigarenpijpje krijgt hij twee dubbeltjes. Gelukkig, denkt hij, dat is voor de zigeuners.

Om halfdrie is hij weer op de afgesproken plaats, maar Koos en Jan zijn er nog niet.

Hij wacht wel een uur.

Dan krijgt hij een bang vermoeden; ze zijn al weg. . . .

Op een drafje loopt hij naar de markt.

De meeste paarden zijn al weg.

Er is nog wel veel geschreeuw van kooplui en muzikanten.

Bij het postkantoor ziet Daan een grote massa volk.

Er is een man met een aap.

Dan schrikt Daan.

Daar staan Koos en Jan met. . . . de andere jongens.

Da's vals.

Het bloed stijgt hem naar het hoofd. „Dat is gemeen,” is zijn eerste gedachte; toch heeft hij nog hoop. Het is misschien zo, dat ze gedacht hebben, dat hij niet meer kwam en dat ze toen maar met de anderen waren meegegaan.

Hij sluipt zachtjes naderbij.

De jongens zijn allemaal in spanning voor de aap, die kunsten maakt.

Nu is Daan vlak achter Koos; hij trekt hem aan zijn mouw.

„Gaan jullie mee?” vraagt hij.

Koos antwoordt niet. . . . Hij is wat beschaamd en zegt tegen

Jan:

„Daar is Daan, hij vraagt of we meegaan.”

Jan staat wat verder af.

„Nee,” roept hij, „met z'n alle is veel fijner!”

„Ga jij dan mee,” zegt Daan.

De man met de aap gaat nu met het centenbakje rond, dus is

de voorstelling afgelopen.

Nu krijgt Kees Daan in de gaten; Bert Snoek en Jan Hes staan er vlakbij.

„Ga je mee, jongens, naar de zigeuners?”

„Ja!” roepen ze en gaan al.

Kees en Bert blijven nog even kijken, of Koos wel meegaat, Jan is al vooruit.

„Ga je nou nog mee, jò?” roept Kees.

Dan ontmoeten z'n ogen die van Daan.

Even peilen ze elkander.

Daans ogen branden van een vreselijke haat. . . .

Kees kan die blik niet verdragen.

Hij draait zich om en opeens heeft hij de tengere Koos al bij de schouder.

„Ga mee, Koos,” zegt hij, en meteen trekt hij hem met zich mee.

Eer Daan begrijpt, wat er gebeurt, zijn ze tussen het volk verdwenen.

Er komt een warme floers voor z'n ogen, alles rondom hem verdwijnt.

„Hé, ga op zij!”

Hij moet vlug opzij springen voor een boer, die met z'n paard de markt verlaat.

Dat wekt hem uit z'n gedachten.

Hij vecht tegen z'n tranen. . . .

Langzamerhand herstelt hij zich en gaat naar huis.

De tranen drogen, maar er komt een grote verbittering in z'n hart, tegen alles, en alle betere gedachten verdwijnen voor háát.

Háát tegen Kees en één gedachte zal hem nu nog maar bezielen: wraák. . . .

HOOFDSTUK XI

De volgende dagen, die Daan nog scheidden van zijn rapport, zijn omgevlogen.

Hij leert en werkt, dat het een lust is, maar zijn ogen zijn niet zacht en vriendelijk, zelfs kleine Fritsje merkt het. „Daan bóós,” zegt hij bijna iedere dag.

Daan probeert op geen enkele manier meer met een van de jongens aan het praten te komen en hij merkt, dat dit helpt. Na de paardenmarkt heeft hij geen enkele maal meer „ver-rajer” horen roepen.

Hij weet niet, dat meester Roos Kees geweldig onderhanden heeft genomen.

Hij weet ook niet, dat Jan Hes en Kees samen gevochten hebben. Hij merkt alleen, dat ze tegen hem willen gaan praten, Kees ook. Woensdagmorgen was Daans gummetje gevallen naar Kees z'n kant. Daan zocht, maar vond het niet. Toen had Kees het opeens opgeraapt en zonder een woord te zeggen op z'n bank gelegd.

Als Daan: „Dank je” had gezegd, was het goed gegaan.

Maar Daan zei niets. . . .

Te diep is de haat in z'n hart doorgedrongen.

Wanneer hij maar even naar Kees kijkt, stelt hij zich weer levendig die middag voor ogen.

Ja, Jan en Koos kan hij vergeven, maar met Kees geen wóórd meer, nogit. . . . nóóit. . . .

Nu is het rapportendag, twaalf uur en meester Roos deelt ze uit. Hier en daar geeft hij een aanmerking.

Als hij ze alle heeft uitgedeeld op één na, legt hij dat apart. Het is Daans puntenboekje.

„Met Daan moet ik straks nog even praten.”

Dan dankt hij en Daan blijft tot de anderen weg zijn.

Dan begint meester:

„’t Is heel mooi deze keer, Daan, en je hebt het verdiend. Hier, ik heb nog een mooi boek voor je, ik wilde het niet geven, waar de anderen bij waren.”

„Dank u wel, meester. . . .”

O, als hij nu maar weg mocht. . . .

Als meester maar niet zo gaat praten als de vorige keer, dat hij Kees moet vergeven.

Maar ja, hoor, daar begint hij al.

„Weet je nog, wat we de vorige maal besproken hebben?”

„Ja, meester.”

„En. . . .”

Meester kan de zin niet voltooien, meester De Bruin komt binnen.

„Mijnheer Roos, hier is de heer Dijkgraaf, om u te spreken.”

Meester Roos staat dadelijk op.

Mijnheer Dijkgraaf is voorzitter van het schoolbestuur en de rijkste man uit het dorp.

„Ik kom,” zegt hij en geeft Daan het boek en zijn rapport.

„Hier Daan, en denk er aan, wat ik gezegd heb.”

„Ja, meester.”

Daan holt weg.

Regelrecht naar het huis van zijn grootmoeder. Oom Willem is nu thuis.

Ze feliciteren hem allebei en, gróte verrassing . . . de bal ligt klaar.

Daans ogen glinsteren.

„O, oom, wat een fijne!”

Hij neemt hem tussen de handen.

Wat hard en licht en een pomp er bij, een èchte voetbalspomp, o, dat is heerlijk, daar heb je altijd zo'n last mee.

„Dank u wel, oom.”

„Je hebt het verdiend, Daan, ga nou maar gauw voetballen!”

Hij rent over de weg en haalt nog andere jongens in.

Ze zien hem mèt de bal . . . dat is ook de bedoeling.

Hij brandt van verlangen om hem te proberen, maar hij heeft zich vast voorgenomen niet eerder mee te doen, of ze moeten het zelf komen vragen.

En dat kan niet lang duren; als het vanmiddag wedstrijd is,



komen ze misschien vanmiddag al, want die bal van Bert is niks meer. Maar anders komen ze toch Zaterdag of de volgende week.

„Hè Daan, wat een fijne bal!”

Het is Dirk Koreman, die hem achterop komt.

„Geef ie die voor de club?”

„As ze 't vráge, misschien.”

„Ze wilden allemaal, dat jij meedeed, maar Kees stookt ons op en we hebbe elke keer verlore.”

„'k Wist het wel,” zegt Daan.

„Zeg Daan, as ze niet wille, zulle wij dan gaan goalschoppe met Jan Hes, die heeft óók geen zin meer om met Kees te lopen en hij heeft míj en m'n vader op de paardenmarkt uitgescholde.”

„Da's goed, kom me dan maar hale,” zegt Daan.

„Ik denk wel, dat de hele club komt,” antwoordt Dirk.

Thuis krijgt Daan van zijn moeder de passerdoos.

Het is een mooie dag voor Daan.

„Als je zo dóórgaat, word je nog professor,” zegt vader.

Daan kijkt naar buiten; telkens als hij een jongen hoort fluiten, vliegt hij naar het raam.

Daar hèb je ze.

„Daan! Dáaaaaan!” roepen ze; er zijn er wel twintig.

„Ja, ze hebben zeker je bal gezien,” zegt moeder, „nou komme ze weer aan.”

Daan gaat eerst op z'n gemak zijn schoenen halen en komt dan eindelijk buiten.

„Hoera!” roepen de jongens.

Dirk Koreman en Jan Hes gaan direct naast hem lopen.

„Is t'er wedstrijd?” vraagt Daan.

„Nee, Zaterdag. We gaan nou oefene.”

Dat vinden vooral die jongens fijn, die anders niet mee mogen doen.

Eén voor één vragen ze Daan:

„Mag ik meedoen?”

Daan vindt alles goed.

Eén vraagt het niet.

Dat is Kees.

Hij voelt, dat het wankel met hem staat.

Maar hij kan niet begrijpen, dat ze hem allemaal zullen afvallen. Daarom is hij gekomen.

Op het veld gaan Daan en Jan „voeten”.

Ze beginnen op tien meter afstand voet voor voet naar elkaar toe te lopen; wie het laatst zijn voet kan zetten, mag het eerst kiezen.

Daan wint het en kiest Gerrit Kiel, dat is de beste.

Jan Hes kiest Dirk Koreman.

Nu is de beste. . . . Kees Vinke, en de jongens kijken in spanning of Daan hem kiezen zal, maar Daan denkt er niet eens over. Hij kiest Jan Vis, een veel zwakkere.

Jan Hes kijkt naar Daan en vraagt zacht:

„Kees?”

Daan schudt van nee.

Dan kiest Jan Piet Verwoerd en dan beginnen ze al aan de kleineren uit de vijfde klas.

Daan blaast op zijn fluitje:

„We gaan beginnen!”

Kees heeft het gezien.

Hij gaat weg, zonder iets te zeggen. . . .

Hij heeft ze allemaal opgestookt om „verrajer” te schelden en nu verraden ze hem. . . .

Daan ziet hem gaan.

Dà's je verdiende loon, jongetje, denkt hij.
Dan is hij vol vuur bij het spel.
Het gaat heerlijk met de mooie, nieuwe bal en de jongens zijn enthousiast.
„Zaterdag winnen we vast,” zeggen ze.
Daan is de held.
Hij speelt goed ook.
Ze proberen nu allemaal Kees zwart te maken. Koos begint, als ze even rusten, over de paardenmarkt:
„Hij heeft toen 's middags gezegd: volgende week krijgt Bert een nieuwe bal en dan mag jij nóóit meer meedoen, as je vanmiddag niet met òns meegaat.”
Dit verhaal brengt Daan weer de herinnering aan die vreselijke dag en al zijn geluk is niet bij machte, één gedachte van vergeving of zachtheid te wekken.
Daarvoor moet wat anders gebeuren.

HOOFDSTUK XII

Veel vroeger dan andere jaren heeft de koude haar intocht gedaan.

Het is plotseling zó hard gaan vriezen, dat in één nacht de Watering geheel toegevroren ligt.

Dat is prachtig voor het schaatsenrijden, want als het zo lang duurt, wordt de Watering altijd nog wel een keer stukgevaan.

Nog één zo'n nacht en er kan gereden worden; op de kleine sloten kan men reeds lopen.

De jongens en meisjes zijn als elk jaar weer geheel van het komende ijsvermaak vervuld.

Om twaalf uur waarschuwt meester Roos nog eens extra:

„Jongens, nog niét op het ijs, het heeft gewaaid, dus er liggen misschien wakken. Regelrecht naar huis.”

Maar die raad wordt niet opgevolgd.

Zo buiten de deur zijn de woorden van de meester al weer vergeten.

En achter elkaar stormt de troep naar de Watering. . . .

Daan voorop; Kees is er ook bij.

Ja, Kees probeert op alle manieren weer bij Daan in de gunst te komen, maar die is onvermurwbaar gebleven en met voetballen heeft Kees nog niet mee mogen doen.

Maar de eerst volgende keer zal hij weer van de partij moeten zijn.

Meester Roos is er achter gekomen en heeft Daan gevraagd, of zijn oom, die de bal gegeven heeft, dat wel wist.

Dat heeft Daan moeten ontkennen en meester heeft toen ge-
eist, dat hij het aan oom Willem zou vertellen.

Dat durft Daan niet, dus zal hij Kees maar mee laten doen.

Dat betekent niet, dat hij zijn wraak opgegeven heeft, o neen,
die middag op de markt zal Daan nooit kunnen vergeten.

't Is net als met die schaatsen . . .

Kees komt er altijd maar goed af . . .

Ik mocht een hele maand niet meedoen en als ik geen bal ge-
kregen had, zou ik nóóit meer mee hebben mogen doen en
hij wordt na twee keer al weer toegelaten . . .

Nou gaat ie meteen al weer mee.

Nee, Daan is niet verzoend met Kees.

„Jonges, kijk 's wat 'n keien legge d'r al op en geen bàrsie!”
roepen ze haast in koor, als ze bij de Watering zijn.

„Niet meer stene d'r op!” roept Daan, „daar hè je zo'n last
van met rije.”

„'t Ken me niks schele,” zegt Jan Hes, „k heb toch geen
schaatse.”

„Maar wij wel,” roept Kees, die Daan wil bijvallen.

Als Daan en Kees het zeggen, dan durven ze het niet meer te
doen.

„Zou je d'r al òp kunnen?” is nu de vraag.

„Geef 's een hand,” zegt Daan.

Jan Hes geeft hem een hand.

Daar stapt Daan eerst met één been, dan met twee benen op
het ijs.

„Het kraakt niet eens, laat maar los!” roept ie overmoedig en
voorzichtig loopt hij verder.

Kraken doet 't niet, dan een glij . . . en hij is aan de over-
kant.

Een hoeraatje gaat op.



Die Daan, dat is me d'r eentje.

„Wie doet me na? Kom maar gerust, 't kraakt geneens.
'k Kom terug, kijk maar.”

Nee, 't kráákt niet, maar als hij in het midden is, is het net,
of het buigt. . . . en voelt hij een koude schrik om het hart;
hij glijdt en is weer behouden terug.

„Wie doet 't me na, hè,” roept hij smalend, „bangerds!”

Ja, ze zijn bang.

Dat brede, diepe water en dan één nacht ijs. . . .

„Durf jij, Kees?” vraagt Jan Hes.

Kees is in tweestrijd.

Nee, hij durft eigenlijk niet. . . .

Maar de jongens lachen hem uit, omdat hij niet durft, wat
Dáán durft.

Hoor, daar heb je 't al.

Daan roept minachtend:

„Hij zeker! Nee, daar mot je zo'n bangerd voor zijn als ik,
kijk!”

En meteen neemt hij een glij, recht naar de overkant, wéér
over die gladde spiegel, met dat koude, donkere water er
onder.

„'k Durf 't óók best, hoor,” zegt Kees tenslotte. Hij voelt het,
hij móet, anders is hij helemaal niks meer. . . .

Héél voorzichtig gaat hij er óók op.
„Glij!” roepen de jongens, maar Kees glijdt niet, hij lóópt.
Dat wordt hem noodlottig.
Als hij op de plek komt, waar Daan het heeft voelen buigen,
krijgt hij diezelfde gewaarwording, maar Daan was er toen
met een glij over heengegaan.
Kees wil terugkeren, hij draait zich om
Nu kráákt 't.
Kees schrikt en . . . valt.
Hij schiet door het ijs heen.
Een scherpe gil scheurt door de lucht.
Die gil dringt in de oren van alle jongens en de angst slaat
hun om het hart.
Aan de overkant staat Daan, sprakeloos
Kees is ondergegaan, nú ziet hij hem weer.
Kees zal verdrinken, dringt het tot hem door.
„Help!” schreeuwt hij, „help!”
Maar niemand is er in de buurt.
„Daan, help jį, je kan toch zwemme!” roepen ze.
Daan denkt na hij helpen?
In het ijs kan hij toch niet zwemmen Zo'n klein gat
En dan z'n kleren.
Had hij maar een plank
Hij kijkt om zich heen
Dan opeens vliegt hij in een draf heen; bij het landhek ligt
een losse plank.
Hij sleept die naar het ijs en legt hem er op. Hij komt zowat
tot het gat.
Kees legt telkens zijn armen op het ijs, maar het brokkelt
steeds af.
„Hou je vast!” roept Daan, „ik kom.”

Vol angstige spanning kijken de jongens toe.

Vier zijn er weggelopen van schrik en roepen de voorbijgangers aan.

Er komen er in de verte al een paar aan, op de kade.

Maar ze zullen te laat komen.

Daan is nu plat op de plank gaan liggen en kruipt naar voren.

Op het uiterste puntje kan hij net Kees z'n hand pakken.

Krampachtig pakt Kees hem ook met de andere vast; hij is haast verstijfd van kou.

Daan probeert hem op te trekken, maar het gaat niet.

Kees ligt nu met allebei zijn armen op het ijs en zijn hoofd is er boven.

Nu breekt het ijs niet af, anders zou hij bij de plank zijn, maar hij heeft geen kracht meer, om zich op het ijs te trekken en

Daan kan het niet.

„Vasthouden, daar komen mensen” bemoedigt hij Kees.

Maar dat helpt nog niet veel; de mensen zijn aan de verkeerde kant.

Over het ijs kunnen ze niet; òmlopen, dat is het enige

Het duurt lang.

Daan is ook verstijfd van de kou en Kees gilt onophoudelijk.

De mensen komen te laat

Daan heeft geen gevoel meer in zijn handen.

Hij wil verpakken en laat Kees een eindje schieten; nu komen zijn ellebogen ook op het ijs.

Krak! Krak! het breekt en Daan schiet mee het koude water in.

Geweldig is de schrik op de wal, maar toch is dit de redding.

Vóórover is Daan er in geschoten, maar Kees heeft gelukkig losgelaten en het gat is nu tot de plank.



Zó weer boven, heeft Daan de plank vast, en is er uit. Hij wrijft z'n ogen uit en ziet de rug van Kees.

En hoe het gegaan is weet hij zelf niet, maar met een ruk heeft hij Kees half op de plank getrokken.

„Hoera!” roepen de jongens.

Nu zijn de groten al vlakbij en helpen een handje.

Kees wordt gedragen, maar Daan loopt op een drafje naar het huis van z'n grootmoeder.

De jongens lopen mee.

Daan is de „held”.

Wat Daan gedaan heeft is iets ongekends, iets groots.

Bij oma wordt Daan gauw door haar en oom Willem uitgetkleed.

De jongens schreeuwen het al buiten de deur:

„Daan heeft Kees uit 't ijs gehaald!”

Even later ligt Daan met een flanel van oma en een broek van oom Willem aan in bed met twee warme kruiken.

Hij heeft al warme bouillon en kwast gedronken. Voor Kees moet de dokter komen, maar toch is het niet zo ernstig.

„Is hij geen oog kwijt,” zegt de dokter brommig, „dan verdrinkt hij zowat. Kwajongens.”

Hij geeft een drankje en belooft terug te komen. 's Avonds heeft Kees koorts en in zijn koortsdromen roept hij telkens:

„Help!” en „Daan!”

Daan logeert nog steeds bij z'n grootmoeder, hij blijft maar een nachtje.

Het verhaal van zijn heldendaad is die dag hèt gesprek in het dorp.

De jongens dikken het nog weer aan:

„Toen ie 'm d'r niet uit kon krijge, is tie d'r bij gespronge. En 't was z'n vijand!”

Dat vooral maakt indruk; ze konden mekaar niet zien. . . .

Dat is nog 't mooiste van Daan.

's Avonds komt Vinke zelf op bezoek bij Daan, om hem te bedanken, dat hij Kees gered heeft.

„Jullie waren weer ondeugend, maar dit is beter dan verleden jaar.”

Daan lacht maar.

Ja, nu heeft hij eens laten zien, wat hij kan.

De andere dag is Kees nog niet beter.

„Nog een paar dagen er in blijven,” had de dokter gezegd. Meester Roos geeft weer een ernstige vermaning, maar hij prijst Daan toch voor zijn kordaat optreden.

's Avonds volgt er voor Daan nog een aangename verrassing.

Co, die de krant zit te lezen, roept opeens:

„'t Staat in de krant, 't staat in de krant van Daan!”

Allemaal komen ze er bij staan.

En ja, hoor, daar staat het.

„Gisteren had het ijs in onze gemeente bijna al slachtoffers geëist. Twee jongens hadden zich op het éénnachts begeben. Spoedig zakte er een door. Aan het kordate optreden van zijn vriendje Daan de Jong was het te danken, dat hij gered is. Deze heeft een plank op het ijs gelegd en is naar hem toegegaan.

Door een of andere oorzaak is ook hij te water geraakt, doch daar hij zwemmen kon, is hij er weer uitgekomen en mocht het genoeg smaken zijn vriendje te redden.”

„Is dat even prachtig, Daan? In de krant. En dat lezen ze nu in het héle land,” zegt moeder.

Ja, Daan is trots en tòch. . . .

HOOFDSTUK XIV

Mijnheer Van den Broeke.”
„Ja, burgemeester?”
„Heeft u dat stukje in de courant gelezen?”
„Welk stukje, burgemeester?”
„Van die jongen van De Jong, die zijn vriendje uit het ijs heeft gehaald.”
„Nee, burgemeester.”
„Leest u dat dan eens.”
De secretaris leest.
„Zo, zo, dat is flink.”
„Ja, dat vind ik ook, als het tenminste wáár is. Ze overdrijven wel eens meer in de courant.”
„Ja, dat is waar.”
„We zouden een ooggetuige moeten spreken.”
De burgemeester drukt op een knopje.
De veldwachter komt binnen.
„Burgemeester?”
„Jacobs, heb jij iets gehoord van die jongens, die door het ijs zijn gezakt? Het bericht stond in de courant.”
Jacobs zet een zeer ernstig gezicht.
Zijn gehele gelaat drukt actie uit.
Daar begint hij.
„Ja burgemeester, dat is gewèldig geweest. Die jongen van De Jong is t'r over gegaan en toen kraakte 't niet. Ja, ziet u, dat is maar zo'n mager ventje, maar een èchte deugniet, u

weet nog wel van dat appelenstelen, enne. . . .”

Ja, Jacobs, dat weet ik, maar nu ter zake. Wat is er gebeurd?”

„Ja burgemeester, toen is die jongen van Vinke d'r óók op gegaan en die is t'r doorgezakt. Toen heeft die jongen van De Jong een plank genomen en is er op gegaan en toen ie d'r niet bij kon, is tie d'r pardoes bijgesprongen en heeft wel een half uur rondgezwommen en hem toen op het droge gebracht. 't Is gewoon reusachtig, burgemeester.”

„Maar Jacobs,” zegt de secretaris, „dat lijkt mij toch wel wat stàrk, een half uur rondzwemmen met kleren aan in dat koude water.”

„Ja meneer, 't is stèrk,” antwoordt Jacobs, „maar het is me d'r ook eentje. Ik heb al wat met 'm meegemaakt. . . . als u 's rekent met de paardenmarkt verleje jaar. . . .”

„Ja Jacobs, maar dat is niet nodig,” viel de burgemeester hem in de rede. „Heb je er iets van gezien?”

„Gezién? Natuurlijk, burgemeester. Die man van de kraam kwam me roepen, hij had bijna de hele kraam afgebroken, die kwajongen. . . .”

„Nee Jacobs, ik bedoel van dit geval, op het ijs.”

„O, bedoelt u dat? Nee. . . . dat heb ik niet gezien.”

„Van wie weet je het dan?”

„Van Willem, m'n zoon, burgemeester.”

„Zijn er dan geen ooggetuigen?” vraagt de secretaris weer.

„Tja, dat weet ik niet, of ja, tòch. . . . maar die stonden aan de overkant.”

„Wie waren dat?”

„Dat weet ik niet, burgemeester.”

„Ga dan maar heen.”

Jacobs gaat weer weg.

„Ik zal er eens met mijnheer Roos over spreken.”

„Ja, dat lijkt mij ook het verstandigste, burgemeester.”

„En weet u waaróm, mijnheer Van den Broeke?”

„Ja burgemeester, u wilde de jongen zeker persóonlijk uw waardering laten blijken.”

„Dat ten eerste, maar ten tweede heeft dit geval mij een grote, morele steun gegeven tegenover de conservatieve elementen in de Raad.”

„O ja, ik begrijp u al, burgemeester, u bedoelt natuurlijk het zwembad.”

„Natuurlijk, mijnheer Van den Broeke. Want wáár heeft die jongen dat zwemmen geleerd? Natuurlijk in het zwembad. Het is een kostelijke gelegenheid, om het nut van het zwembad eens naar voren te brengen, juist nu de kostenberekening eerstdaags in de gemeenteraad komt. Wil ik u eens wat zeggen, mijnheer Van den Broeke: het zwemonderricht moest verplicht zijn in ons waterrijk land. Als de kinderen van de lagere school kwamen, moest zonder onderscheid ieder kind kunnen zwemmen. . . .”

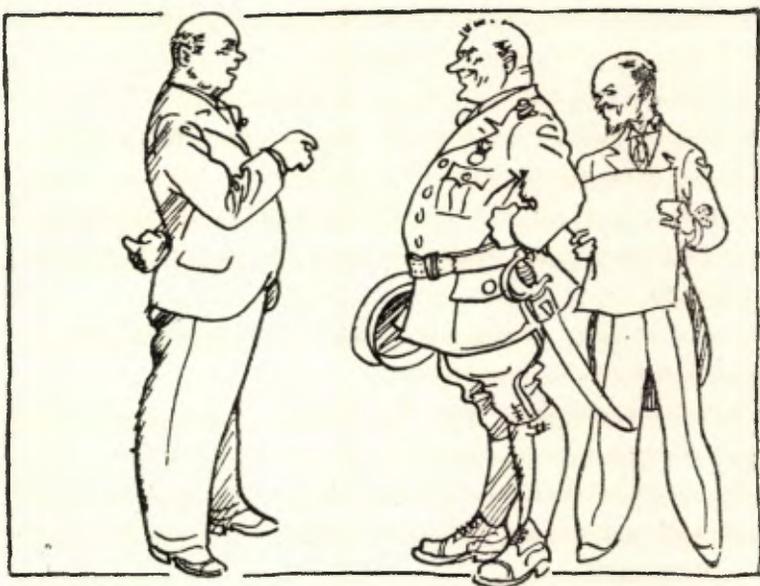
De burgemeester raakt in vuur.

„'t Is een lándsbelang, mijnheer Van den Broeke en ik kan me nóg ergeren, als ik denk aan die vergadering, toen ik namens B. en W. het voorstel deed. Die Ten Berge vroeg, of dat niet een overbodige lúxe was. Nu vraag ik u, een lándsbelang een overbodige luxe! Het is jammer, dat zín zoon niet door het ijs gezakt is en gered door een, die in dat gesmade zwembad zwemmen geleerd heeft. . . .”

De secretaris knikte maar. . . .

Hij weet het, zwemmen is het stokpaardje van de burgemeester. Iedereen moest kunnen zwemmen.

Toen het nieuwe zwembad klaar was, had het gemeenteper-



soneel: de asman, de veldwachter, de gasfitter enz. terstond zwemmen moeten leren.

De veldwachter had er het minst zin in gehad, maar de burgemeester was zó lastig geweest, dat Jacobs tenslotte toch maar was gegaan.

Dát was een daverende plezierdag geweest, toen Jacobs aan de „hengel” bezig was.

Nog nooit hadden de jongens zo gelachen en Jacobs was zo wijs geweest een volgende les te nemen, toen de jongens naar school waren.

De secretaris was nu maar voor één ding bang, n.l. dat de burgemeester hem ook op een goede keer zou vragen: „Mijnheer Van den Broeke, u kunt toch óók zwemmen?”

Dáárom viel hij de burgemeester steeds zo enthousiast mogelijk bij.

„Ja burgemeester, het is stàrk, dat zo'n jongen de moed had. . . .”

„Moéd? Moed, mijnheer Van den Broeke? Het wàter maakt moedige mensen. Het water is onze vijand geweest door alle eeuwen heen en dat wij, als Nederlanders, bestáán, is alleen daardoor, dat onze vaders die vijand moedig zijn tegemoet getreden, en die het wàter overwint, die zal in het léven niet struikelen.”

„Had u er over gedacht die jongen een aandenken aan deze daad te schenken, burgemeester?”

„Natuurlijk, mijnheer Van den Broeke.”

Hij neemt de courant weer op.

„Wanneer het zich heeft togedragen, zoals hier in de courant staat, dan zal die jongen van mij een horloge als aandenken ontvangen.”

„Een zéér goed idee, burgemeester.”

Om twaalf uur besprak de burgemeester de zaak met mijnheer Roos en de volgende dag om halftwaalf laat mijnheer Roos alle klassen bijeenkomen in het gymnastieklokaal.

Hij heeft niets gezegd, maar allen voelen, dat er iets bizonders gaat gebeuren.

Ze zijn in gespannen verwachting.

Even later komt de burgemeester binnen, gevolgd door enige heren van het schoolbestuur en de secretaris en daar ziet Daan tot zijn grote verwondering ook zijn vader binnenkomen.

Als alle heren gezeten zijn, staat de burgemeester op en zegt: „Mijnheer Roos, ik heb u gevraagd, de hele school eens bij elkaar te roepen, omdat ik de jongens en meisjes iets te zeggen heb.

Beste kinderen, ik ben trots op jullie. Toen ik van de week in de courant las, hoe flink één van jullie zich gedragen had,



toen was ik trots, dat dat gebeurd was in mijn gemeente en ik feliciteer mijnheer Roos, dat hij zo'n flinke jongen onder zijn leerlingen heeft.

Laat hem eens naar voren komen."

Meester wenkt Daan, die rood tot achter zijn oren naar voren komt.

„Zo en ben jij nu Daan de Jong? Nou, je hebt je kranig gehouden, hoor en als ik je vader was, zou ik heel trots op je zijn. Ga zo door en laten allen hier een voorbeeld aan je nemen. Als aandenken aan je moedige daad, breng ik hier iets voor je mee, dat je wel zult willen hebben."

En de burgemeester overhandigt Daan een mooi étui.

Daan zegt bijna onhoorbaar:

„Dank u wel, mijnheer," en maakt de doos open.

Een prachtig horloge!

Hij loopt regelrecht naar zijn vader en roept:

„Kijk 's, vader, een horlôge!"

De burgemeester wekt nu alle kinderen nog eens op, om zwemmen te leren.

Dan bedankt meester Roos de burgemeester hartelijk en zegt:

„Ja, u hebt wel eens reden tot klagen gehad, maar na vandaag zult u nóóit meer last van ons hebben, nietwaar, jongens?"

„Nee, meester.”

„Daarom jongens en meisjes: Leve de burgemeester!”

„Hoera!” roepen ze allemaal.

Dan is het afgelopen en allen verdringen zich om Daan heen, om het horloge te zien.

De andere heren feliciteren hem ook allemaal en ook vader wordt gelukgewenst.

's Avonds komen oma en oom Willem en de andere ooms en tantes. 't Is gewoon féést.

Het is laat, wanneer Daan eindelijk naar bed gaat.

Hij is rood van opwinding en boven gekomen, voelt hij zich wat duizelig.

Vlug in bed.

Nee, bidden hoeft hij niet.

Dat heeft hij van na de markt af, toen hij Kees wraak had gezworen, niet meer gedaan.

Dat is toch jammer, denkt hij even, dat hij nu niet bidden kan. Als hij altijd gebeden had, zou hij nu reden hebben, om te danken, maar nee, dat ging niet. . . .

Dat horloge is geen geschenk van God.

Dan komt er een gesuis in zijn hoofd.

Hè, wat was dat raar. . . .

De volgende dag is zijn plaats op school onbezet.

„Weet een van jullie iets van Daan de Jong?”

„Die is ziek, meester.”

„Dank je wel, Jan.”

HOOFDSTUK XV

Daan is ziek.
Dat heeft niet veel indruk gemaakt.
't Is winter en elke dag is er wel een of meer absent,
wegens kouvatten of iets anders.

Maar drie dagen later, 's Maandagsmorgens, als de school begint, bidt meester Roos voor de jongen, die zo ernstig ziek is en vraagt of de Here hem nog wil sparen voor zijn ouders.

Dan is er een angstig zwijgen onder de kinderen. Meester Roos' stem is zo ontroerd, ze weten, dat het ernstig is.

Ook hoeven ze niet te vragen, wie het is. . . .

Wanneer ze ordelijk van het gymnastieklokaal naar hun eigen lokaal gaan, zegt elk tegen zijn buurman:

„'t Is Daan. . . . en de andere knikt:

„Ja, Dáán.”

In de klas gekomen vertelt meester Roos, vóór ze gaan beginnen, dat Daan erg ziek is, zó erg, dat hij misschien niet meer beter zal worden.

Vandaag zal een professor uit de stad komen; misschien dat Daan dan nog naar het ziekenhuis gaat. . . .

„Zo zie je, jongens, dàt had niemand verleden week kunnen denken. . . .”

De les begint en de geschiedenis, de sommen en de taal nemen hen in beslag.

Toch dwalen telkens de gedachten van een enkele jongen of

meisje even af naar Daan, die misschien wel sterven gaat . . .

In het huis van De Jong is er maar één gedachte: Daan.

Vader is niet naar de fabriek en ook oom Willem is thuisgebleven, omdat Daan telkens in z'n wartaal die naam noemt.

Ook roept hij om Kees en de burgemeester en dan weer ligt hij in het water en schreeuwt om hulp.

Wanhopig vragend kijken vader en moeder de dokter aan, die gedurig komt kijken.

„Ik weet het niet . . .” is zijn enig antwoord en ook de professor geeft niet veel hoop.

Vervoer kan gevaarlijk zijn, hoewel een operatie in het ziekenhuis misschien uitkomst zou brengen, maar de doktoren zijn het niet eens, behalve over één ding, n.l. dat het zo niet lang kan duren.

Als er voor de avond geen verandering komt, zal men het er op wagen en hem naar het ziekenhuis doen vervoeren.

Als de doktoren weg zijn, zitten vader en moeder weer aan het bed.

Ze maken telkens de handen en het hoofd van Daan nat met water.

„Bene óók nat make” . . . roept hij, en ze doen het.

Ze proberen met hem te praten, maar hij vraagt wel, doch antwoordt niet.

Oma zorgt voor het gezin en huilt af en toe zachtjes.

„Oom Willem moet hier komen . . .” zegt de zieke met zeurige stem, „oom Willem moet hier komen . . .”

„Oom Willem is er, kind,” zegt z'n moeder dan, „hier, hier staat hij.”

Dan kijkt Daan met grote ogen, maar zegt niets. Even later is hij weer in 't ijs of staat op de markt.

Dan woelt hij en kermt, soms roept hij opeens:

„Verrajer!”

Dan worden zijn voorhoofd en handen weer nat gemaakt en ligt hij even kalm.

Meteen probeert moeder hem een opgeloste poeder tussen de lippen te gieten.

Het lukt maar gedeeltelijk.

's Middags is hij opeens bij en ziet zijn vader en moeder aan het bed zitten en oom Willem bij het raam staan.

„Moeder”

Ze schrikt en bukt zich over hem.

„Wat is er?” vraagt zij hem. „Stil, stil, je bent erg ziek. Hier, neem een poeder in en drink wat melk.”

Hij probeert wat op te komen, maar het gaat niet.

O, hij is zo moe

„Ga gauw naar de dokter en zeg, dat hij bij is,” fluistert vader tegen oom Willem.

Oom Willem rijdt dadelijk op de fiets weg en ziet de dokter in het dorp.

De dokter hoort er van op, dat Daan even bij is en gaat direct mee.

Als hij komt, heeft Daan wat melk gehad, maar is weer weggezakt in verdoving.

De dokter voelt de pols.

„Ik zal de professor opbellen misschien is het nu het beste om hem weg te brengen”

Een uur later is de professor in huis en meent nu ook wel het vervoer te kunnen wagen.

„Maar hoop kan ik niet geven Toch is dit zijn enige kans.”

Spoedig daarop komt de ziekenauto en wordt Daan er in gedragen.

Vader, moeder en oom Willem gaan met de auto van de dokter mee.

Direct houdt de professor consult met de andere doktoren en in angstige spanning wachten de ouders het resultaat af.

„Wij zullen hem vanavond nog opereren,” zegt een dokter, „en als het is, wat we vermoeden, is er wel kans op beterschap, doch u moet u wel op het ergste voorbereiden. Hij is nu weer even bij en u kunt wel naar hem toegaan. . . .”

Door de lange gang komen ze in een klein kamertje, waar Daan ligt.

Als hij hen hoort binnenkomen, gaan zijn ogen open en herkent hij hen.

„Ik ben zo ziek. . . .” zegt hij en er komen tranen in zijn ogen. Moeder kan zich niet bedwingen; ze huilt ook als ze hem een zoen geeft.

„Ga ik dood?” vraagt hij angstig.

„Nee kind, de dokter zal je opereren en dan word je weer beter.”

Oom Willem haalt het étui met het horloge voor de dag en zet het op het nachtkastje.

Er is een fluwelen standaardje in en oom zet het op het nachtkastje.

„Zo Daan, nu kun je er mooi op kijken.”

Maar Daan keert zijn hoofd af.

„Nee, nee. . . . wègdoen. . . .”

„Hij ijlt zeker weer,” zegt moeder.

„Weggaan. . . . weggaan. . . .” zegt hij weer met zijn zeurige stem.

De zuster komt binnen.

Ze buigt zich over zijn bed.

„Moet je moeder weggaan, Daan?”



„Ja . . . oom Willem blijve”

„Ik zou maar gaan,” raadt ze.

Ze neemt vader en moeder zachtjes mee de kamer uit.

Nu zijn Daan en oom Willem alleen.

Daans hand ligt op het dek.

Oom Willem legt zijn grote hand op die in drie dagen mager geworden hand.

„Wat is er, Daan?”

„Horloge moet weg, oom Geef het maar an Kees Ik verdien 't niet, oom Ga ik nou dood? Ik durf niet. . . . Ik heb niet gebede van paardenmarkt af Ik kòn niet goed zijn en nou is het te laat”

„Nee Daan, het is nooit te laat, dat weet je. Heb je nou dan nog een hekel aan Kees?”

„Nee, toen hij in het water lag niet meer. Maar het is mijn

schuld, dat ie er in gevallen is. . . . Ik had het voelen buigen en ik lokte hem tòch.... ik hoopte, dat ie d'r in zou zakken...." Met grote, bolle angstogen kijkt hij z'n oom aan, die ontzet zit te luisteren.

Stil zit hij daar neer, terwijl de jongen in het bed angstig op antwoord ligt te wachten.

„Ben je bang, Daan?”

„Ja. . . .”

„Heb je Kees alles vergeven? Oók van de paardenmarkt?” Daan knikt.

„Dan mag je nou toch óók om vergeving vragen. Geen mens durft die weg alléén, jij hoeft óók niet. Jezus weet wel, dat wij niets kunnen. . . . Maar Hij heeft je toch lief. Zullen we dan bidden, of Hij je weer beter wil maken?”

„Of ik in de hemel mag komen, hièr gaat 't tòch niet.”

Oom Willem kan zijn tranen niet meer inhouden; hij neemt de handen van Daan en hij bidt zacht bij zijn oor:

„Here, wil om Jezus' wil onze zonden vergeven en Daan beter maken, of hem een plaats geven in Uw hemel. . . . Amen.”

„Zou God dat doen?”

„Ja Daan, vast. Hij verhoort al, vóór we bidden, Hij ziet ons hart aan. Hij heeft je laten zien, wat je gedaan hebt en daar-door heb je nu berouw.”

„Dat horloge krijgt Kees. . . . zal u dat geven?”

„Nee Daan, dat heb je óók van de Here en als je niet beter wordt, dan wil ik het zo graag hebben. . . . mag ik? Omdat ik dan zelf óók beter zal gaan leven. . . . Mag ik?”

Daan knikt.

De angst is uit zijn ogen weg.

„Ben je nu niet bang meer?”

„Nee oom. . . . alleen. . . . maar. . . . moe. . . . en warm....”

De koorts komt weer op en hij spreekt niet meer.

Vader en moeder kijken even om het hoekje.

Oom Willem wenkt ze.

Als ze zich over hem heenbuigen, kijkt Daan weer op.

„k Ga naar de hemel,” zegt hij.

„Wil je dan niet meer beter worden, kind? Wij kunnen je niet missen. . . . De dokter zal je beter maken. . . .”

Daan zegt niets. . . . het schijnt niet eens tot hem door te dringen.

Zijn angst is weg. . . .

En nu ook zijn bewustzijn weer weggaat, schreeuwt hij niet meer zo angstig als gisteren in zijn koorts. . . .

.

Drie weken later brengt de auto Daan weer thuis.

De operatie heeft toch geholpen; hij is beter en moet alleen nog een paar weken rustig aan doen. Nu ligt hij voor het raam.

Kerstfeest en Nieuwjaar zijn voorbij; toen was hij nog in het ziekenhuis, maar het is heerlijk geweest.

Elke dag komt oom Willem een uurtje bij hem.

Meer dan ooit zijn ze vrienden geworden.

Er is een geheim tussen hen, dat niemand anders weet.

Oom Willem helpt hem met de sommen, die meester Roos opgeeft, want hij mag niet achter komen.

De jongens komen elke dag voorbij en zwaaien. 's Woensdags en 's Zaterdag komen ze de bal lenen. Dan verlangt Daan naar de dag, waarop hij weer mee zal kunnen doen.

HOOFDSTUK XVI

Er is feest in het zwembad.

Eénjarig bestaan.

Er zullen wedstrijden gehouden worden.

Weken van te voren hebben de jongens geëfend in duiken, hard zwemmen en rugzwemmen.

Eindelijk is de langverwachte dag aangebroken.

Van de hoeken waaien vlaggen en er is een erepoort van groen gemaakt, met schilden, waarop de jaartallen staan.

En wie is er natuurlijk aanwezig?

De burgemeester.

Ja, maar ook vele andere mensen.

Het is Zaterdagmiddag en van de ouders der kinderen, die zullen zwemmen, zijn er ook velen komen kijken.

De burgemeester houdt om twee uur een toespraak en feliciteert de badmeester, die zoveel kinderen heeft leren zwemmen.

Dan beginnen de proeven.

Wel dertig kinderen, waaronder heel kleine, springen telkens bij vijf tegelijk zonder enige vrees in het water en allen zwemmen de vereiste 100 meter borst- en vijftig meter rugslag en maken daarna een duiksprong.

Dan ontvangen ze uit de hand van de burgemeester de diplomakaart en worden getrakteerd.

Vervolgens komen de groteren aan de beurt.

Eerst zwemmen er zes tegelijk en de eerste drie aankomenden worden in de volgende ronde geplaatst, tot er tenslotte zes over zijn.

„Hou je goed, Daan,” roepen er velen.

Daan is de enige jongen van de school, die er nog bij is; de anderen zijn allemaal veel ouder.

Een prijs heeft hij nu alvast, maar welke?

Hij is helemaal beter en op school is het na zijn ziekte zó goed gegaan, dat hij examen kan doen voor de H.B.S. en mijnheer Roos zegt:

„Hij komt er vast door.”

„Zeg, mijnheer Van den Broeke, wie is dat kleine ventje, dat nu nog over is, tussen die grote jongens?”

„Ik weet het niet, burgemeester.”

„Enfin, dat horen we straks wel. Wat zien die jongens er anders kranig uit, hè?”

„Ja, het was sterk, zag, zoëven die kleintjes.”

„Wilt u wel geloven, mijnheer Van den Broeke, dat ik zo genoten heb? En weet u, wat zo verblijdend is? Dat de felste tegenstanders nu allen in hun hart blij zijn, dat het zwembad er is. Het is ook een mooi bezit voor onze gemeente. En die cursus voor volwassenen heeft ook zoveel succes. Ja, wat ik zeggen wou, mijnheer Van den Broeke, zwemt u altijd 's middags of 's ochtends?”

Plotseling is de aandacht van mijnheer Van den Broeke op de zwemmers gevestigd.

„Kijk, burgemeester, daar gaan ze om de prijzen. 'k Zal toch eens gaan informeren, wie die kleine jongen is.”

En wèg is hij.

„'t Is die Daan de Jong, u weet wel, hij heeft dat horloge van u gekregen.”

„Zo, dat is verbazend aardig, ik hoop, dat hij het eerst aankomt; wáár ligt hij?”

„De tweede daar van links, burgemeester.”

Maar Daan ligt niet vóór.

Bij de start is hij al iets achter geraakt.

Alle jongens aan de kant schreeuwen:

„Hup, Daan!”

Ze hopen allemaal, dat hij de eerste prijs zal winnen, dat zou prachtig zijn.

Ook oom Willem en vader staan in spanning te kijken.

Bij de helft, als ze aangetikt hebben, heeft Daan er al twee ingehaald en achter zich gelaten.

De anderen zal hij niet gemakkelijk inhalen, maar hij hoopt nog van wèl.

Hij hoort het gebrul van de jongens, als hij ook de derde heeft gepasseerd.

Daar opeens hoort hij een stem boven allen uit:

„Vooruit Daan, nog twéé!”

Dat is oom Willem.

Die stem geeft hem verdubbelde kracht en moed.

Eén twee drie!

Nu zwemt hij de crawlslag.

Het lijkt wel, of hij heel snel over het water kruipt.

Hij wint het nog.

„Het is toch sterk,” zegt de secretaris tegen de burgemeester en ja, in de laatste tien meter valt nog de beslissing.

Daan wint en wordt van alle kanten toegejuicht.

Oom Willem helpt hem uit het water trekken; hij krijgt een handdoek en gaat naar het kleedhok.

Bij het prijsuitreiken door de burgemeester herdenkt deze nog het gedrag van Daan bij het ijsongeluk.

Daan mag kiezen.

Er zijn zes prijzen.

Hij neemt het cadeau van de vierde prijs: een zilveren horlogeketting.

De andere prijswinnaars zijn blij; zij begrijpen Daans keuze niet.

Maar één is er, die het wèl begrijpt; dat is oom Willem, die met hem naar huis gaat.

Daan gaat naar de kast, waarin het horloge ligt.

Hij neemt het, doet de nikkelen ketting er af en geeft die aan Fritsje; de zilveren doet hij aan het horloge.

„'t Is nu een mooi stelletje, Daan, en allebei in het water verdiend,” zegt moeder. „Maar van het horloge is het 't mooiste,” voegt ze er aan toe. Daan kijkt eens naar oom Willem. Deze knikt.

„Ja, het horloge is het mooiste aandenken,” zegt ook hij. Maar hij bedoelt nog wat anders. Dat is *hun* geheim.

Een geheim, waarvan niemand anders nog weet dan God.

